KİTAP

❑ İlhan Akşit'ten çoğu ilk kez yayımlanan nefis fotoğraflarla Mustafa Kemal Atatürk'ün anıları ..... *3. sayfada*

❑ Alev Coşkun, yakın tarihimizle ilgili üç kitabı tanıtıyor *8.sayfada*

❑ Henri-Frederic Amiel'in güncesini Bernard Gagnebin tanıtıyor *10.sayfada*

❑ Oktay Gökdemir, Doğan Duman'ın "Türkiye'de İslamcılık'ını değerlendirdi *13.sayfada*

Bir usta yeniden gündemde

Sabahattin Ali

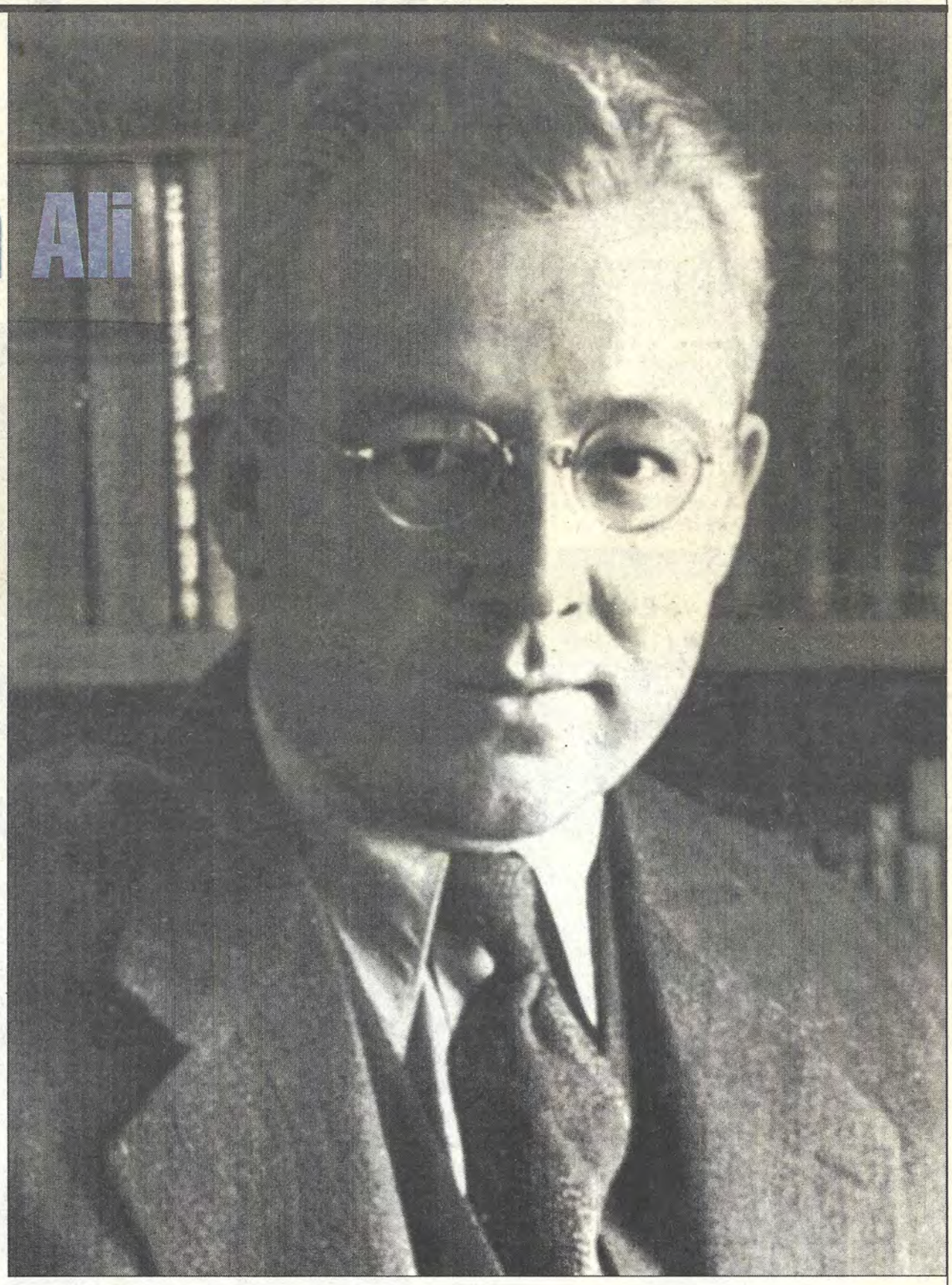

Türk edebiyatının tartışmasız en büyük ustalarından Sabahattin Ali'nin "Bütün Eserleri" farklı bir anlayış ve düzenle yeniden yayımlanmaya başlandı. Dizinin ilk iki kitabı Sabahattin Ali'nin tüm öykülerini bir araya getiriyor. Kitaplar, Türk öykücülüğünde önemli ve ayrıcalıklı bir yeri olan Sabahattin Ali'nin öykücü kimliğinin daha iyi anlaşılmasını öykücülükte izlediği çizginin saptanmasını sağlıyor. Dizinin yayımlanan üçüncü ve dördüncü kitapları Sabahattin Ali'nin iki ayrı romanını, "Kürk Mantolu Madonna" ve "İçimizdeki Şeytan"ı yeniden okur önüne getiriyor.

MEHMET BAŞARAN

Daha 24 yaşındayken koca dünyadaki sürekli yerini şöyle belirtiyordu:

Bir gün kadrim bilinirse
İsmim ağza alınırsa
Yerim soran bulunursa
Benim meskenim dağlardır.

Evet, Türk yazınının büyük ustası, daha ürünleri kitaplaşmadan önce dağları "mesken" seçmişti kendisine. Sanatçı kişiliğinin ipuçları da vardı bu dizelerde. O, ürettikleriyle bir yol açıcı olacak, yeni yeni gelişmeye çalışan Cumhuriyet Dönemi yazınına, tabandan geniş soluklar aldıracaktı Anadolu insanı gerçek yaşamıyla, özlemleri, çilesiyle girecekti onun öykülerine, romanlarına. Cumhuriyet, devrimlerle yeni bir yaşam biçimini gerçekleştirmeye çalışıyordu, yazınımız da devrimci doğrultuda gelişmeliydi. Diyordu ki Sabahattin Ali:

"Edebiyat, hiçbir zaman yüksek ruhlu yazarların gönül eğlencesi değildir, bir 'hizmet ve mücadeledir'. Insanları 'daha doğruya, daha iyiye, daha güzele götüren bir mücadeledir.' Bu mücadelenin hedefine ulaşması için "sanat, bütün ayrıntılarıyla yaşamı kapsamalı, insanda yaşamak, insan gibi yaşamak; daha iyiye, daha yükseğe, daha temize doğru koşarak yaklaşmak isteğini, hatta gereksinimini uyandırmalıdır."

Böyle bir anlayışla yola çıkan yazarın, pek çok çevreyi tedirgin edeceği, alışılmışla çatışacağı açıktı. Çarpıcı gerçeklerle karşılaşanlar insan gibi yaşamaya yönelişin, çıkarlarını bozacağı kesimler, elbet kızacak, diş bileyecekti ona. Adını kolay kolay ağza aldırmayacak, kadrinin bilinmesini de istemeyecekti.

Birinci Dünya Savaşı'nın yıkımı, geçim sıkıntıları içinde geçmişti çocukluğu, Çanakkale'deyken de, Edremit'teyken de **İlyada**'da yer alan, bilge Kaz Dağları, söylenceler anası **İda** vardı karşısında. Sabah akşam onlara baktıkça değişik esintiler uyanıyordu içinde. İnsanların çıkar boğuşmaları karşısında aydınlık bir bildiri gibiydi dağlar...Geleneksel yaşamıyla, zeytin ağalarıyla, halkı anlamayan yöneticileriyle, küçülüp gidiyordu gözünde kasaba. Daha güzel yaşamayı özlüyor, düşlüyordu, Kaz Dağı'na, Madralara baktıkça. Bir şeyler değişmeliydi, bilge dağların, insanca yaşama bildirisi gerçekleşmeliydi. Sonraki yıllarda **"dağ"** bir özgürlük, bir başkaldırı simgesi olarak girecektir şiirlerine. İlk kitabının adı **Dağlar ve Rüzgâr**'dır (1934). Kaz Dağları'ndan kopup, yöreyi ortaçağ kokuşmuşluğundan arındıran insana geniş çevrenlerden soluklar aldıran **"rüzgâr"**la özdeşleşmek istiyordu:

Islıklarım senin gibi inlemelidir
Herkes beni ürpererek dinlemelidir
Rüzgâr! Sana, yalnız sana benzemeliyim.

Halk şiirinin yalınlığı, içtenliği, yeni bir içerikle sürüp gider şiirlerinde...

Özel mektuplarında, öykülerinde döndürüp dolaştırıp **"dağlara"** getirir sözü, keyifle yer verir dağ betimlemelerine (Çirkince, Hasanboğuldu, Sulfata).

Her çeşit pisliği, rezaleti, haksızlığı yaşayan Kuyucaklı Yusuf, tüm kötülüklere son vermek istercesine, evindeki eğlence alemine kurşunlarını boşaltır, yolda ölen karısı Muazzez'i iki çamın arasına gömerek, karşısında bir umut gibi ışıyan **dağlara** sürer atını...

İlkokulun son yıllarında, evin geçimine katkıda bulunmak için, ayaksatıcılığı da yapan küçük Sabahattin, yaşamı, içinden tanımıştır, zeytin toplayıcıların yaşadığı İbrahimce Mahallesi'ni, varsılların oturduğu Aşağı Çarşı'yı, eğlenceleriyle Bayramyeri'ni, Soğuktulupa'yı, Cennetayağı'nı bilir. İlmek ilmek gözlemlemiş-

Devamı 4. sayfada.

Üç kuşak boyunca “deneme”k

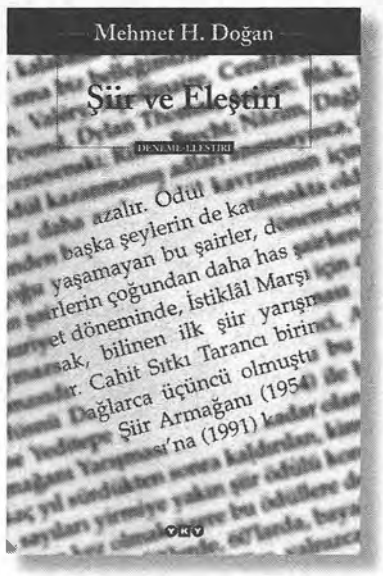

Şiir ve Eleştiri
Mehmet H.Doğan
Edebiyat/ Deneme,
231 sayfa, 2. hamur
ISBN 975-363-584-2
Fiyatı: 1.300.000 TL

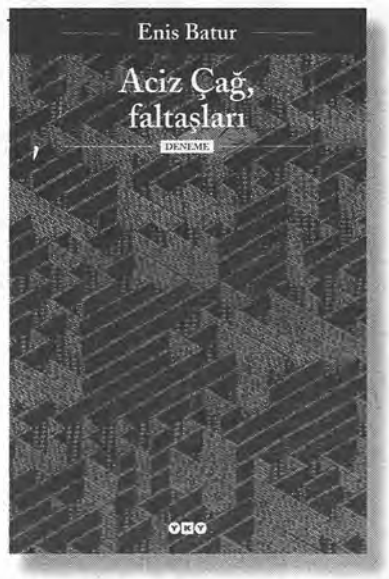

Aciz Çağ, faltaşları
Enis Batur
Edebiyat/ Deneme,
384 sayfa, 1. hamur
ISBN 975-363-815-9
Fiyatı:2.200.000 TL

Yazı ve Yalnızlık
Oğuz Demiralp
Edebiyat/ Deneme,
158 sayfa, 2. hamur
ISBN 975-363-749-7
Fiyatı: 1.000.000 TL

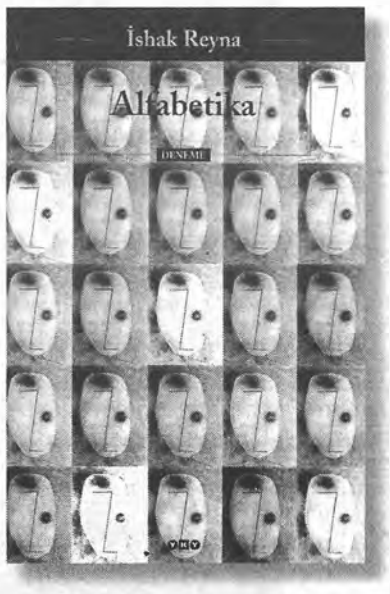

Alfabetika
İshak Reyna
Edebiyat/ Deneme,
80 sayfa, 1. hamur
ISBN 975-363-633-4
Fiyatı: 600.000 TL

YKY

YAPI KREDİ YAYINLARI

İstanbul: 212-293 08 24, İzmir: 232-463 82 90, Ankara: 312-435 85 94

ATR

OKURLARA

"Öykülerinde zaman zaman masalsı, destansı bir biçimde, tanımlamakta güçlük çektiğimiz kimi duyguları ustalıkla anlatan Sabahattin Ali, insanın zavallılığını ve gücünü aynı sarsılmaz üslupla yansıtmayı başarmış bir yazar. Toplumcu gerçekçi öykücülüğün ustalarından olan Ali'nin öykülerinde Anadolu insanı baş kişidir.Bir yandan çürümeye yüz tutmuş töreleri, kasaba yaşayışının yoz özelliklerini dile getirirken, bir yandan da kalıcı güzelliklere, güzel yarınlara ve güvenli bir topluma ışık tutar. Karamsar tabloları yansıtırken bile umut ışığını satır aralarına ustaca sızdırır."
Öykücülüğü böyle tanımlanan Sabahattin Ali'nin toplu eserleri Yapı Kredi Yayınları'nca yeniden yayımlanmaya başladı. Bütün öykülerini biraraya getiren ilk kitapta " eğirmen", "Kağnı" ve "Ses", ikinci kitapta ise "Yeni Dünya" ve "Sırça Köşk"ün yanısıra "Esirler"adlı bir oyun da yer alıyor.
Bir buçuk yıla yayılacak bir zaman diliminde tamamlanacak olan Sabahattin Ali "Bütün Eserleri" dizisinden son çıkan iki kitap ise Ali'nin iki romanını içeriyor : "Kürk Mantolu Madonna" ve "İçimizdeki Şeytan". Sabahattin Ali'yi tanıyanların ve yeni tanıyacak olanların bu diziyi izlemeleri gerekiyor.
Bol kitaplı günler!...

TURHAN GÜNAY

Cumhuriyet
KİTAP

İmtiyaz Sahibi: Berin Nadi ◇ Basan ve Yayan: Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ◇ Genel Yayın Yönetmeni: Orhan Erinç ◇ Genel Yayın Koordinatörü: Hikmet Çetinkaya ◇ Yazışleri Müdürleri: İbrahim Yıldız ◇ Sorumlu Müdür: Fikret İlkiz ◇ Yayın Yönetmeni: Turhan Günay ◇ Grafik Yönetmen: Dilek İlkorur ◇ Reklam: Medya C

Arkeolog İlhan Akşit, 1940 yılında doğdu. Arkeolojik kazılarla geçen uzun yılların ardından emekli oldu ve kendini yayın çalışmalarına adadı. Bugüne kadar Hititler, Mavi Yolculuk, Batı Anadolu Mitolojisi, Anadolu Uygarlıkları, Efes, Likya, Kapadokya, İstanbul, Pamukkale gibi kitapları yayımlanan İlhan Akşit, bu kez, Mustafa Kemal'in çeşitli yayın organlarında yayımlanan anılarını biraraya getirmiş ve nefis fotoğraflarla zenginleştirmiş. Kitaptan, Akşit'in "Önsöz"ünü sunuyoruz.

İlhan Akşit'ten Mükemmel bir çalışma

Mustafa Kemal Atatürk

Bu kitap bir milletin kahramanlık destanını anlatan, adeta her sayfası binlerce vatan evladının kanıyla yazılmış bir varolma savaşının öyküsüdür. Kitabımızda bu büyük destanı, yaratıcısının ağzından yalın ve açık anlatımıyla sizlere aktarmayı uygun bulduk. Bundaki amacımız büyük önderimizin kimi yerde bir kırbaç gibi keskin olan ifadelerini ve akıcı üslubunu ne kendimizde ne de başka yazarlarda bulamayışımızdır. Yaptığımız şey sadece o günkü dili, genç neslin daha iyi anlayabilmesi için bazı kelimeleri günümüz Türkçesine çevirmek olmuştur. Bunu yaparken de üslubun bozulmamasına büyük özen gösterdik.

Büyük önder 58 yıl, 5 ay 21 gün süren hayatını çeşitli zamanlarda yakınında bulunan insanlara anlatmıştır. Örneğin Hikmet Bayur ve Ahmet Emin Yalman'a anlattığı çocukluk anıları 10 Ocak 1922'de Vakit Gazetesi'nde yayımlanmıştır. Suriye ve Trablusgarp'ta geçen yıllarını Afet İnan'a, Sofya'daki yaşamını ve Enver Paşa ile olan yazışmalarını Falih Rıfkı Atay'a, Çanakkale Savaşlarını Ruşen Eşref Ünaydın'a anlatmış, "Arıburnu Muharebeleri Raporu" ve "Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe" adlı eserleri de kendisi kaleme almıştır. Yaveri Şükrü Tezer'e verdiği hatıra defterinde ise Doğu Cephesindeki yıllar anlatılmış, bunlar Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'nde yayımlanmıştır. 15-20 Ekim 1927'de Cumhriyet Halk Partisi'nin II. Kurultayında, 19 Mayıs 1919'dan 1927 yılına kadar gelişen olayları belgelere dayanarak 6 gün boyunca büyük Nutuk'unda anlatmıştır.

İşte biz bu anıları bir araya getirip O'nun essiz fotoğraflarıyla süsleyerek bu kitabın oluşmasını sağladık. Eserin bütünlük ve akıcılığını bozmamak için de yazılar ve fotoğraflar kendi içinde kronolojik bir sıra takip edecek şekilde verilmiştir. Arşivimizden kullandığımız bu fotoğraflar yüce liderin fotoğrafçısı Ethem Tem'in fotoğraflarıdır. Bu fotoğraflar 1979 yılında eşinden satın alınıp, fotoğrafçı Yılmaz Dinç'e verilip temizlenmesi sağlanmış ve bu arada Cemal Işıksel'in oğlu Deniz Işıksel'in babasına ait fotoğrafları lütfetmesiyle de kitap daha zengin bir hale getirilmiştir.

Geçen sene "Ben Mustafa Kemal Atatürk" adıyla yayımlanmasında bize öncülük eden Oxford Ltd. Şirketine de burada teşekkür ediyoruz. Bu baskının tükenmesi üzerine yeni fotoğraflar ve yeni bir grafik düzenlemesiyle İngilizce ve Türkçe olarak kendi şirketimiz adına yeniden yayımlamaya karar verdik. Şimdi sizleri, her karış toprağı kanla sulanarak kurtuluşa ulaşan bir vatan ve onunla iç içe geçmiş bir hayatın öyküsüyle başbaşa bırakıyoruz. ■

Mustafa Kemal Atatürk / *Derleyen: İlhan Akşit / Akşit Kültür Turizm Ltd. Şti. / 263 s.*

4 Aralık 1930 tarihinde Kadıköy vapurunda çekilen bir resim (solda). 1923 tarihinde Latife Hanım ve İsmet Paşa ile Çankaya Köşkü'nde (Üstte). 8 Ekim 1926 tarihinde Ankara yakınlarında 1. Ordu tatbikatlarında Türk Ordusu'nun Mareşal üniformasıyla çekilen bir fotoğrafı (yanda).

tir kasabanın dokusunu. O gözlemlerle yoğurulmuştur **Kuyucaklı Yusuf** romanındaki Hilmi Beyler, Hacı Ethemler, Bakkal Aliler, Kübralar...

Öğretmen Okulu yıllarında, sınav kazanarak (1928) gittiği Almanya'da, kitaplardır Sabahattin Ali'nin dünyası. Kısa sürede Almanca'yı sökmüş, dünya yazınına açılmıştır. Daha da gelişen düşüncesi, beğenisiyle yazmayı sürdürür. Adını duyurmaya başlar. Gerçekçi açıdan bakarak, aydınlanmacı bir kafayla yorumlar yaşamı, Almanca öğretmeni olarak Aydın'da, Yozgat'da, Konya'da, halkın içindedir. Daha iyiye, daha güzele, daha haklıya derken, kurbağaları ürkütmeye başlamıştır. Aydın, Sinop, Konya cezaevlerinde "çilekeş" insanlarımızın omuzdaşıdır. Cumhuriyet, yaşamı yenilemeye çalışmaktadır, ama altyapı değiştirilememiş, eğitim yaygınlaştırılamamıştır. Kırsal kesim, hâlâ Ortaçağ karanlığı altındadır.

Değirmen'de(1935), **Kağnı**'da (1936), **Ses**'te (1937), **Yeni Dünya**'da (1943), daha sonra **Sırça Köşk**'te (1947) yer alan öykülerde, o güne değin yazınımızın tanımadığı köylülerin, işçilerin, hapislere düşenlerin, ağalar, yöneticilerle çatışanların çarpıcı yaşamları dile getirilmektedir.

Toplumcu düşüncenin susturulmaya, ezilmeye çalışıldığı yıllarda, gerçek halk yönetiminin, **"Sırça Köşk"**tekileri ürküten, başı öne eğilmeyen savaşımcısı olmuştur Sabahattin Ali.

"Türk Edebiyatının ilk devrimci-gerçekçi hikâyecisi ve romancısıdır." (Nâzım Hikmet). **Kuyucaklı Yusuf** (1937), **İçimizdeki Şeytan** (1940), **Kürk Mantolu Madonna** (1943); Alman yazınından çeviriler, Faşizmin dünyayı kana boyadığı yıllarda çevrilen, bizdeki faşistlerin yıldırımlarını üstüne çeken **Fontamara** romanı...

Demokrasi savaşımcısı

İkinci Dünya Savaşı bittiğinde, çok partili yönetime geçme kararı alındı. Ama, halkımızın durumu, Sabahattin Ali'nin yapıtlarında yansıttığı gibiydi: Köylü topraksız, karabilisiz; işçi sendikasız, halk örgütsüz. O ortamda yapılan seçimler sonunda oluşan iktidar, Cumhuriyet Dönemi kazanımlarından ödün vermeye başladı. Laik eğitim kurumlarına, devrimlere saldırılar başladı. Sabahattin Ali, gerçek demokrasiyi savunanların başında yer aldı. Neyi mi savunuyordu arkadaşlarıyla çıkardıkları **Marko Paşa** gazetesinde: Tam bağımsızlığı, devrimleri, halk egemenliğini... Sömürünün her çeşidine karşı çıkıyor daha güzele, daha haklıya kavuşmanın savaşımını veriyordu.

İşte Marko Paşa'da elli yıl önce yayımlanmış yazılardan bugün ibretle okunacak birkaç alıntı:

"Vatanımızın istiklali üzerine en küçük bir gölge düşmesin, istiklal anlayışımız Atatürk'ün çizdiği yoldan ayrılmasın..." (**Ayıp,** Markopaşa 1946)

"Nihayet günün birinde yobazlık, kara kuvvet, yeşil sarık, irtica sahiden hortladı. Ama Menemen'de değil, o eline ayağına köstek vurmak istedikleri halkın içinde de değil... Ankara'da ve kendi aralarında." (**Yeşil Sarık,** Markopaşa, 1947)

Köy Enstitülerine "komünist yuvası" diye saldırılmakta, teknik öğretim yozlaştırılmakta, klasiklerin çevirisi rafa kaldırılmaktadır:

"Ne inkılapçı insanlar; milletçe yirmi beş senede aldığımız yolu, yirmi beş haftada nasıl da gerisin geriye gidiverdiler." (**Ne İnkılapçılık,** Markopaşa, 1947)

Saldırılar, baskılar, mahkemeler birbirini izliyor, kapatılan gazete değişik adlarla çıkarak savaşımını sürdürüyordu.

Ne yazık ki, soluk alamaz duruma getirilmişti Sabahattin Ali. Sonunda yurtdışına çıkmayı düşündü. 20. yüzyılın ortasında düşünceleri yüzünden, namuslu yaşamak istediği için, Dereköy sınırında öldürüldü; hem de en verimli çağında, 41 yaşında. Uzun yıllar adı andırılmadı, ancak olaydan 20 yıl sonra yapıtları yayımlanmaya başlanabildi.

Bir gömütü yoktur Sabahattin Ali'nin, ama kadri bilinmeye, adı saygıyla anılmaya başlanmıştır ve **"meskeni"** Istıranca Dağları'dır gayrı. Sözü, saz ile ölüme başkaldıran Trakyalı Orpheus gibi, sekiz yıldır düzenlenen **Sabahattin Ali Günleri**'yle Kırklareli halkı, yeniden yaşatmaktadır onu. Istıranca Ormanları'nda doğal bir anıt gibi, bir **Sabahattin Ali Çeşmesi** var bugün. Nelerden nelerden sonra, Edremit'te oturduğu evin sokağına, belediyenin ürkek kararlarıyla TYS, bir **"Sabahattin Ali Sokağı"** levhası çaktı.

Ve şimdi:

Bir belde var Edremit Körfezi'nde,Sabahattin Ali'nin çocukluğunda sabah akşam doruklarına bakarak düşlere daldığı Kaz Dağı eteklerinde; aydınlık bir bilinci, söylenceler güzelliğinde bir ışık fışkırtısı gibi yükselen İda koynunda. Dağın bir doruğuna adı verilen Sarıkız'ın köyü: GÜRE... Açıkhava tiyatrosu olan, ağustosta **Sarıkız Şenlikleri** düzenleyen aydınlık, bilinçli halkıyla, doğanın üstüne titremeye çalışan **Güre...**

Bağnazlığın suçladığı, öldürmeye kalkıştığı insan güzeli **Sarıkız**'ını, ermişlik katına yükseltip, bağrına basan **Güre...** Ha işte o Güre halkı, şimdi de Sabahattin Ali'yi saygıyla, sevgiyle bağrına basmaya hazırlanıyor. **Sabahattin Ali Öykü Yarışması** düzenledi belediye bu yıl. Öykülerinin, şiirlerinin, romanlarının özsu kaynağı, kucağını açıyor Türk yazınının büyük ustasına. Sabahattin Ali'nin özlediği bir uyanış, bir bilinç düzeyi bu; "İnsan gibi yaşama, daha iyiye, daha güzele, daha yükseğe, daha temize doğru koşma" bilincinin yükselişi...

Sabahattin Ali'nin bir dizesi değiştirilerek şöyle deniyor yarışma duyurusunda:

"İnsan olmak dokunmuyor onuruma". Anadolu öykü toprağına Kaz Dağları'ndan bir damla bereket düşürmek amacıyla..."

Çamlarının dibinde **İlyada**'nın yazıldığı "Bol pınarlı İda"ya; sesi sesine, çağıltısı yapıtlarına karışmış **Hasanboğuldu**'ya **Sutüven**'e hoş geldin Sabahattin Ali. Merhaba Kırklareli halkı!...

Sizi, belediyenizi yürekten kutluyoruz Güreliler...

Büyük Usta, yeniden gündemde

Sabahattin Ali

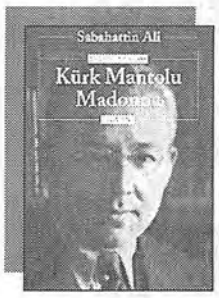

Kürk Mantolu Madonna / *Sabahattin Ali / Yapı Kredi Yayınları / 160 s.*

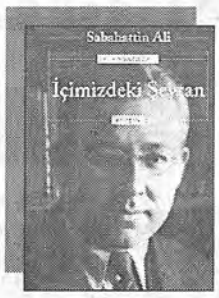

İçimizdeki Şeytan/ *Sabahattin Ali / Yapı Kredi Yayınları / 261 s.*

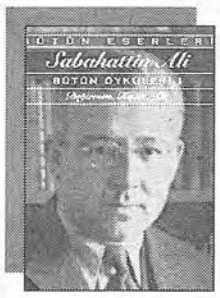

Bütün Eserleri-I Değirmen, Kağnı, Ses / *Sabahattin Ali / Yapı Kredi Yayınları / 304 s.*

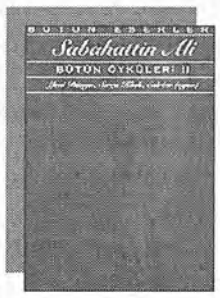

Bütün Eserleri-II Yeni Dünya, Sırça Köşk, Esirler / *Sabahattin Ali / Yapı Kredi Yayınları / 340 s.*

Toplumcu düşüncenin susturulmaya, ezilmeye çalışıldığı yıllarda, gerçek halk yönetiminin, "Sırça Köşk"tekileri ürküten, başı öne eğilmeyen savaşımcısı olmuştur Sabahattin Ali.

Açan Kardelenler
Değil
Ayak İzleri Şimdi

Kaldırım taşları arasındaki çimenler
Sorsanız anımsar belki
Bu sokakta geçmiş çocukluğu
Kuyucaklı Yusuf'ta anlattığı
Bayramyeri, bi koşu
Az ötede soluk soluğa
Oynarken gizlendiği Yanık Değirmen
Arabacılar, hıdırelleze hazır
Eteklerini uçuruyor kızların rüzgâr
Soğuktulumba, Cennetayağı
İlkyazın dolanıp geldiği yerler

Kirpiklerinin ucunda mor yamaçlar

Öyküleriyle Sabahattin Ali

"Değirmen" döner, "sırça köşk" durur

AYFER TUNÇ

Sabahattin Ali günümüz hikâyecisi değil. Ama bu ülkenin hikâyecisi. Hikâyelerinde; çağına toplumsal ve sınıfsal bir açıdan bakarak tanıklık yapmış, genellikle çok incelikli olmayan bu tanıklıklarını pürüzsüz, akıcı, lezzetli diliyle aktarmış. Altmış yıl sonra bile bir solukta okunabiliyor olmasından iki sonuç çıkıyor: Bir, Sabahattin Ali iyi bir hikâyeci. İnsan olmaktan doğan her şeyi öyle güzel yazmış ki, hikâyeleri zamana karşı direniyor. İki, Sabahattin Ali'nin yaşadığı Türkiye ile şimdiki Türkiye arasında hemen hemen hiç fark yok.

Bu yazı için Sabahattin Ali'nin hikâyelerini yeniden okudum. Okurken yıllar önce olduğu gibi, zamanın nasıl geçtiğini anlamadım. Hikâyelerin birçoğunu hatırladım, birçoğundan yeni tatlar aldım. Sabahattin Ali öleli kırk yıl olmuş. Onun kırk, elli, hatta altmış yıl önce yazdığı hikâyeleri tekrar okurken, insan önce şunu soracaktır kendine: "Peki ne değişti?" Galiba yalnızca hikâye değişti. Korkarım hikâyeler eskisi gibi, bir solukta okunamıyor. Ama Sabahattin Ali'nin anlattığı ülke, üç aşağı beş yukarı aynı duruyor. Aynı yoksulluk, aynı hainlik, aynı çelişkiler ve aynı devlet...

Sabahattin Ali, hikâyelerinin hemen hemen tamamında derin bir yoksulluğu, yoksulluğun yalnızlaştırdığı, çaresiz kıldığı, kendilerine yardım edecek bir elin olmadığını bilen, umutsuz insanları anlatır. Okur her hikâyede hep yeni bir umutla bekler. Kahraman kurtulacak mı? Bu yoksulluk nasıl sona erecek? Boşuna bekler.

Sabahattin Ali'nin hikâyelerindeki sıkışan kullara yardımcı olacak bir hızır yoktur. Ancak bu yoksulluk, örgütsüzlükten ileri gelen, bir araya gelip gücünü kullanamamaktan doğan bir yoksulluktur. Yoksullukla birlikte, bunun aslında aşılabilir bir şey olduğunu, yolunun örgütlenmekten geçtiğini hissettirir. En acısı, yoksulluğun öldürdüğü insanları diğer yoksulların izlemesidir. Toplumsal belleğimize yer ettirilmiş "merhametli toplum" palavrasını açıkça ve bilinçle ifşa eder. **Kağnı, Kamyon, Apartman, Arabalar Beş Kuruşa, Mehtaplı Bir Gece, Ayran, Isıtmak İçin, Yeni Dünya,** bazıları, kurgusal olarak fazla klişe ve duygu sömürüsüne

Anasından daha yakın Kazdağı
Koca adam olduğunda bile
Onun dizinde başı
Saçlarında onun eli

Bakkal Ali'den sonra
Hasanboğuldu'dur
Can dostu
Gölgesinde yüzyıllı çınarların
Dibi görünen dağ gölü
Ondan öğrendi aşkı

Yetmediği yerde kitapların
Tuttu elinden bilge zeytinler
Eğilip kulağına yaşamın
İnceliklerini anlattı Homeros Baba
Uyandırdı yüreğindeki ateşi

İlk sevgilisi Sarıkız
Suçlanmış, aşağılanmış bir güzel
Yıkayıp ak sütüyle söylencelerin
Bir doruğa gömdüğü halkın
Ne zaman Edremit'e gelse
Her sokakta karşısındadır
Ve omzunda Kazdağı'nın eli

Bakıp bakıp mor yarıntılara
Bir gün kadrim bilinirse
İsmim ağza alınırsa
Yerim soran bulunursa
Benim meskenim dağlardır
Diye yazmıştır
Öldürülmeden çok önce

O gün bugündür susar
Istıranca Dağları
Bildikleri
Dillerini yakar çıbanların
Dalgın akar
Sazara Deresi
Ormanda apak sesiyle
Ağıt yakar bir çeşme

Uzun bir kıştan sonra
Kardelenler değil
Yamaçlarda açan
Ayak izleri şimdi

BAŞARAN
Koca bir Troya Dünya
Çınar Yayınları (1997)

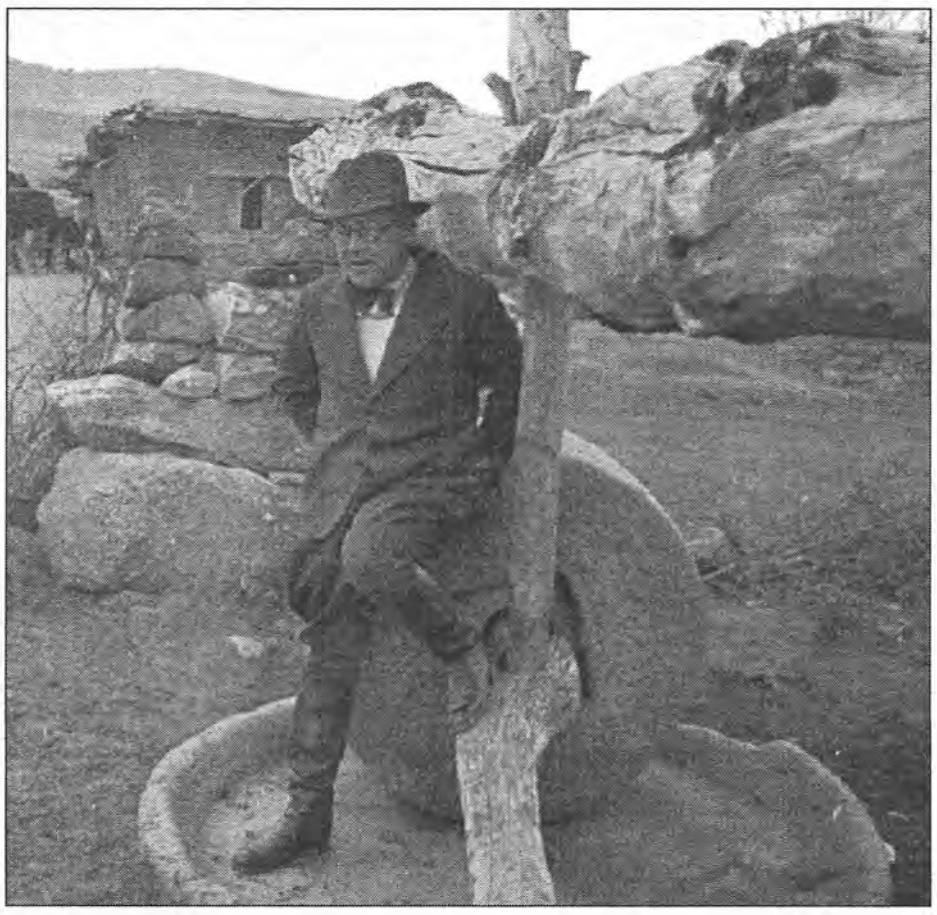

Sabahattin Ali, hikâyelerinin hemen hemen tamamında derin bir yoksulluğu, yoksulluğun yalnızlaştırdığı, çaresiz kıldığı, kendilerine yardım edecek bir elin olmadığını bilen, umutsuz insanları anlatır.

imkân veren hikâyeler olsa da yoksulluk bu hikâyelerde acı, katı ve alabildiğine soğuktur.

Bir Gemici Hikâyesi ve **Bir Orman Hikâyesi** ise yoksulluğun ve ezilmişliğin örgütlenme olmadan aşılamayacağını, açıkça ortaya koyar. Sonunda bir parça umut taşıyan birkaç hikâyeden biri, **Bir Gemici Hikâyesi**'dir. Bir gemide karınları sadece kuru baklayla doyurulan gemicilerin sonunda isyan etmelerini, kaptanın ve adamlarının yediği koyunlardan pay istemelerini konu alan hikâyenin sonunda, Sabahattin Ali şöyle der: **"Fakat bunlar 'Kuru baklayla ateş yakamayız! demesini ve kaptanın yarım koyununu almayı öğrenmiştiler."** (Sabahattin Ali Bütün Öyküleri I, YKY, s.82)

Hayatta kalma mücadelesi

Kahramanlarına gerçekçi ve hatta acımasız bir gözle bakar. Onlar şirin, iyi niyetli, yoksul olsalar da "kalpleri altın gibi" insanlar değildirler. Yoksullar da kötü olabilir. Ama onları buna yoksulluk üreten düzen zorlar. Yoksulunki yaşama değil, bir hayatta kalma mücadelesidir. **Kanal** adlı hikâyede olduğu gibi, kendi rızkı için çocukluk arkadaşını vurabilir. Para bulamadığı için gencecik karısını doktorun elinde ölmeye bırakıp "köyde karı yok değil a?" diyerek çekip gidebilir.

Sabahattin Ali için insanlar, ölüye bile saygı duymayacak kadar ikiyüzlü olabilir. Bence en güzel hikâyesi olan **Yeni Dünya**'da insanların bir cesede bile saygısı yoktur. Yeni Dünya düğünlerde, alemlerde dans ederek geçinen bir kadındır. Bir düğüne çağrılmıştır ama, Deli Emine adında bir rakibi vardır. Herkes genç ve sağlıklı olan Deli Emine'nin dans etmesini; zayıf ve hasta Yeni Dünya'nın çekip gitmesini ister. Ama Yeni Dünya herkesten daha iyi oynamaktadır. Bunu ispat etmek için dokuz saatlik yola gider, gelinin köyünde ekmek parasını çıkarabilmek için ölümüne dans eder. Sonunda bir yaşlı kadının evinde ölür. Düğünün tadını kaçıran bu cesedi bir çula sarıp arabaya atarlar. Kimsenin cesetle ilgilendiği yoktur. Araba hareket ettikçe cesedin başı tekerleklere vurur durur.

Yokluk ve yoksulluk insanları, insanlığından çıkarır. Onlara acılarını bile yaşatmaz. **İki Kadın**'da cimri, kazandığını biriktiren ve iki karısını yarı aç, yarı tok yaşatan Kerim Ağa, hastalanıp ölür. Biri genç, diğeri yaşlı iki karısı, Kerim Ağa'nın öldüğünü anlayınca köylüye haber verip gereğini yapmak yerine, önce Kerim Ağa'nın gömdüğünü bildikleri servetini ararlar, bulamazlar. Ellerine geçen sadece kilerin anahtarıdır. Akıllarından geçen doyasıya yemek yemektir. Kileri açarlar, yiyecekleri çıkarırlar, ocağı yakarlar, sabaha kadar yufka açıp, hamur yoğururlar, bazlama, pekmez şerbeti yaparlar, tıkanıncaya kadar yerler. Dinlenip tekrar yemek yerler. Ortalık ağarırken yemekten kalkamayacak hale gelmişlerdir. Ama kapının önüne fırlayıp ağlamaya, Kerim Ağa öldü diye dövünmeye başlarlar.

Çaydanlık adlı kısa hikâyenin konusu ise kocası hastanede ölen bir kadının, ölümün acısıyla yoğrulmak yerine, eski ve değersiz bir çaydanlık için hastaneyi ayağa kaldırmasıdır.

Öykülerin ana mekânı

Uzun yıllar Orta Anadolu'da, özellikle Konya'da öğretmenlik yapmış olan Sabahattin Ali'nin hikâyelerinin ana mekânları genellikle Orta Anadolu kasaba ve köyleridir. Buralar için **Arap Hayri** adlı hikâyesinde şöyle der: **"Birkaç büyük şehrimizi dolduran ve dünyayı oradan ibaret sananlar, bu kasabalara geldikleri zaman ne kadar ayrı bir alemin insanları olduklarını anlarlar. Kendileri için ehemmiyetli olan birtakım şeylerin buralarda adının bile anılmadığını, senelerin burada ancak resmi birkaç binada ve kahvenin mermer masasının üzerinde yatan bir iki gazetede yürüdüğünü, yaylı arabanın yerini tutan otomobilin, küçük bir daire üzerinde dönen hayatta bir değişiklik yapmadığını farkedince şaşırır ve hemen kaçmak isterler** (Bütün Öyküler I, s.168). Bu bölgelerin geleneklerinde kaynağını bulan hikâyeleri de vardır. Örneğin eğlencede kadın oynatma geleneğini şaşkın bir bakışla değil, hayatın bir parçasıymış gibi anlatır. **Yeni Dünya, Gramofon Avrat, Bir Mesleğin Başlangıcı** kadın oynatma geleneğinin izlerini sürer.

Sosyalist geçmişi bilinen, hapislerde yatmış ve bazı hikâyelerinde mahkûmların iç dünyasını, hapishane hayatını da anlatan Sabahattin Ali için aslında toplum iki kesimden oluşur. Devlet ve halk. Yönetim erkini elinde tutan her türden görevliye karşı sonsuz bir güvensizlik, neredeyse bütün hikâyelerinde yerini alır. Yöneten sınıf için yönetilenler yani köylüler, yoksullar, kimsesizler yaşama hakkı tanınmayan insanlardır. Jandarmalar güçlüden yanadır. Devlet memurları köyün ve kasabanın zenginlerini kollarlar. Gardiyanlar kendi çıkarlarını düşünen hainlerdir. **Asfalt Yol** adlı hikâyesinde yönetici sınıfı bir tür kara mizahla anlatır. Bir köy öğretmeninin sabırlı çabaları sonucunda köyü vilayet merkezine bağlayan yol, asfaltlanır. Köylüler yola kavuştukları için sevinmişler, öğretmeni takdir etmişlerdir. Ancak yol öyle kötü bir asfaltla kaplanmıştır ki, kısa sürede delik deşik olur. Bunun üzerine büyük krediler alınarak yapılan, "devlet büyüğü zat" bir kere görmeden delik deşik olan yolun köylülerce kullanılması yasaklanır. Köylüler eskisinden çok daha uzun bir yolu katetmek zorunda kalınca öğretmene düşman olurlar.

Acımasız eleştiriler

Sabahattin Ali'nin yönetici sınıfın kötü, ahlaksız ve hain olduğuna dair -pek de haksız olmayan- kesin bir kanaati vardır. Devlet erkini kullanan zenginlerin haksız bile olsalar, her zaman haklı çıktığını derin bir umutsuzlukla anlatır. Bu umutsuzluğu laf olsun diye derinleştirmez. Sistem böyle sürdükçe umutsuzluğun var olacağını anlatmak ister. Bu sistem içinde iyi şeylerin olmasına, "düzenin düzelmesine" imkân olmadığını vurgular. Bu yüzden bütün hikâyeleri umutsuz ve halktan olan kahramanların kaybettiği hikâyelerdir.

Özellikle doktorları acımasızca eleştirir. Devletin yumuşak elini temsil etmesi gereken doktorlar son derece acımasız, tezgâhçı, kendi çıkarlarını düşünen insanlardır. Hastaneleri ve doktorları konu aldığı pek çok hikâyesi vardır. **Çaydanlık'ta** anlatılan sefil bir hastanedir. **Sulfata**'da doktor, karısı sıtmadan titreyen genç köylüye inanmaz, kapıdan kovar. Köylü bütün parasını devletin parasız vermesi gereken Sulfata adlı ilacayatırır. **Böbrek**'te doktorların daha fazla para kazanmak için ne dolaplar çevirdiğini anlatır. **Dekolman**'da bir meslektaşlarının başarısını kıskanan doktorlarla dalga geçer. **Cankurtaran**'da devlet hastanesinin başhekimi namuslu bir adamdır. Ancak onu bile iyi ve idealist bir kahraman olarak çizmeye eli varmaz. Şöyle der: **"Bütün bunları, büyük bir ideal sahibi olduğundan yahut insanlar için derin bir sevgi beslediğinden değil, başka türlü olanlara karşı, adeta hastalık halinde, bir tiksinti duyduğundan yapıyordu."** Hastanın gitmek zorunda kaldığı özel doktor ise insani olan her türlü duygudan uzak bir para manyağıdır.

Sabahattin Ali entelektüel bir çevrede yaşamış olmasına rağmen onlarla dalga geçmekten, entelektüelleri aşağılamaktan kendini alamaz. Zengin, yüksek bir eğitim görmüş, kendini toplumu eğitmekle görevli zannedenlere karşı, bir tiksinti duyar. Köpek adlı hikâyesinde bir köylü ile konuşmaya çalışan snop bir şehirliyi aşağılamakla kalmaz onu bir cani gibi çizer. Köylü gencin cevapsızlığını umursamazlık zanneden zengin ve züppe şehirli, öfkesini köpekten alır. Silahını çekip köylü çocuğun hayatta en sevdiği şey olan köpeğini vurur.

Ama **Bir Konferans**'ta eğitimli, şehirli bilgiçlerle dalga geçer. Bir okul açılışı sırasında bir iktisatçı, köylülere kooperatifçilik hakkında konferans verir. Sonunda sorar. **"Anladınız mı?"** Köylüler anlamamışlardır ama "anladık" derler. Nahiye Müdürü bir köylüye neden anlamadığı halde anladık dediğini sorunca, köylü "Aman beyim!" der. "Anlamadık diyelim de bir daha baştan mı anlatsın?"

Ressamlarla alabildiğine dalga geçtiği **Beyaz Bir Gemi,** yalaka ve entel bir ressamın portresidir. Onun bir İngiliz lordunun beyaz gemisinin resmini yaparak, gemi sahibinden para koparttığını duyan birkaç ressam, bütün gün rıhtımda, resmi yapılıp sahibine satılacak beyaz bir gemi beklerler. Bulurlar da. Ancak bu zavallı hülyayla beyinleri o kadar bulanmıştır ki, resmini yaptıkları gemi, kaptanı bir Laz olan, devlete ait bir tahlisiye gemisidir.

Ölümüne aşklar

Sabahattin Ali'nin en güzel hikâyeleri aşk hikâyeleridir. Çıkarsız, ölümüne aşklardır bunlar. Doğması açısından olağan, yaşanması açısından olağanüstü aşklardır. Hikâyelerinde pek yer almayan sürprizli sonlar, aşk hikâyelerinde kendini bulur. Sinemanın ilgisini çekenler de Sabahattin Ali'nin aşk hikâyeleri olmuştur. **Gramofon Avrat, Hasanboğuldu, Hanende Melek** hikâye olarak kalmamış, beyazperdede de canlanmıştır. Hikâyelerinin en başarılı yanı olan anlatım ustalığı ve dil cambazlığı, özellikle aşk hikâyelerinde adeta hayat bulur. **Değirmen**'de aşık olduğu tek kollu bir Çingene kızı için kendi kolunu da kesen bir kahraman vardır. **Selam**'da bir vakitler kasabaya gelen bir kumpanyada çalışan bir kıza aşık olan ve onun yıllar sonra gönderdiği bir selamdan sonra evini barkını, kasabasını terkedip aşkının peşine düşen bir berberi anlatır.

Köstence Güzellik Kraliçesi'nde anlatılan, çok hazin bir hal almış bir aşktır. **Hasanboğuldu**'nun Hasan'ı sevdiği kız için ölümü göze alır. **Bir Komik-i Şehir**'de aşkı mahveden yine yöneticilerdir. Kumpanya sahibinin sevgilisi artisti kasabanın ağaları dağa kaldırırlar. Ne kaymakam, ne jandarma kumpanya sahibine yardımcı olmazlar. Aksine deliler gibi sevgilisini arayan adamı şehirden attırırlar.

Sabahattin Ali günümüz hikâyecisi değil. Ama bu ülkenin hikâyecisi. Hikâyelerinde; çağına toplumsal ve sınıfsal bir açıdan bakarak tanıklık yapmış, genellikle çok incelikli olmayan bu tanıklıklarını pürüzsüz, akıcı, lezzetli diliyle aktarmış. Altmış yıl sonra bile bir solukta okunabiliyor olmasından iki sonuç çıkıyor: Bir, Sabahattin Ali iyi bir hikâyeci. İnsan olmaktan doğan her şeyi öyle güzel yazmış ki, hikâyeleri zamana karşı direniyor. İki, Sabahattin Ali'nin yaşadığı Türkiye ile şimdiki Türkiye arasında hemen hemen hiç fark yok. Yine yönetilenler eskisi kadar yoksul, çaresiz, kimsesiz. Yönetenlerle, gücü elinde tutanlara yakın olanlar ise, belki de Sabahattin Ali'nin tanıklık etmek bile istemeyeceği kadar güçlü, hain ve zalim.■

NÜKET ESEN

Filiz Ali'nin gözüyle Sabahattin Ali

"O'nun kızı olmak çok eğlenceliydi"

Sabahattin Ali'nin müzikolog olan kızı Prof. Filiz Ali ve şu sıralarda Sabahattin Ali üzerinde çalışan Türkolog Doç. Dr. Nüket Esen, 19 Şubat 1998 günü bir söyleşi gerçekleştirdiler aralarında. Sabahattin Ali'nin bilinmeyen yönlerine ışık tutan bu söyleşiyi sunuyoruz aşağıda.

- Şu sıralar babandan kalan bir sandık dolusu evrakı bana verdiğin için bir proje ekibiyle beraber bu malzeme üstünde çalışıyoruz. Elindeki belgeleri, babandan kalan evrakın tümünü neden bu zamana kadar ortaya çıkarmadın? Aslında bunların bir kısmı zaman zaman S. Ali ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda ortaya çıktı, yayımlandı. Ama galiba sandığın içinden bazı belgeleri annen ve sen seçerek çalışılmak üzere verdiniz. İlk defa tüm sandık ortaya konuyor. Bunu ben hep son on yıl gibi bir süredir Türk edebiyatının depolitize olmaya çalışmasına bağlıyorum. Edebiyatçıları eserleri bağlamında ele almayı, siyasal kimlikleri ile ele almamayı öğrenmeye çalışıyoruz gibi geliyor bana. Sence bu babanla ilgili olarak da söz konusu olabilir mi?

- Bu evrakı şimdiye kadar ortaya çıkarmamanın birkaç sebebi olabilir. S. Ali olayının, ölümünden sonra yaşanan terörün çok uzun sürdüğünü unutuyoruz. Babam 1948'de öldürüldü. Kitapları 1965'e kadar basılmadı. Az bir zaman değil bu. İlk basılışı 1965'te Varlık Yayınevi tarafındandır. O zaman Yaşar Nabi dahi "Sırça Köşk"ü basmadı. 1965'te dahi S. Ali'nin "Sırça Köşk"ü sakıncalıydı. Çünkü vaktiyle toplatılmış. Toplatıldığı için yayıncılar bundan hâlâ korkuyorlardı. O kişisel terör o kadar güçlüymüş ki, otosansür o kadar güçlüymüş ki bir "Sırça Köşk" hikâyesi yüzünden koskoca kitap basılmıyor. Ve sonunda kitabın ismi değiştirildi; "Sırça Köşk" hikâyesi atılarak basıldı. Bu ortamda yaşadığımızı düşünün S. Ali'nin varisleri olarak annemin ve benim. Değil bu sandığı açmak, bu sandığı yok addettik uzun bir süre. İyi ki saklamışız. Türkiye'de çeşitli dönemlerde, her askeri darbede insanlar mektuplarını, evraklarını, kitaplarını yaktılar. Bu sandık yıllardır annemin evindeydi. Zaman zaman annem bunları elden geçirip bazı eski yazıları yeni yazıya çevirdi ve bazı mektupları Atilla Özkırımlı ile hazırladığınız kitapta yayımladık. Sonra Türkiye'de depolitize olma veya apolitikleşme bizi de biraz rahatlattı. Yalnız bir anlamda da düşünüyorum, biraz fazla depolitize olduk galiba. Bu yaklaşım S. Ali'nin siyasal kişiliğini yok addetme anlamına da gelmemeli tabii. Yani tam bu sırada sandık ev değiştirirken ortaya çıktı. Bir de sen çıktın. Açıkçası ben seni bulana kadar o sandığın içinden nasıl çıkacağımı bilemedim. Bilimsel bir şekilde ele alınması gereken bir olay bu, belgelerin sıralanması, arşivlenmesi, eski Türkçelerin yeni yazıya çevrilmesi bayağı bir iş. Senin bu işe peki demenden sonra sandığı ortaya çıkardım.

- S. Ali hakkında kitaplar yayımlanmasında da zorluklar vardı herhalde. Babanın vefatı 1948. Hakkında bir çalışmanın yapılıp yayımlanması 70'li yıllarda görülüyor ancak. Epey zaman geçtikten sonra.

- Kemal Bayram'ın kitabı ilkti. Sonra birkaç kitap daha çıktı. Şimdi senin elindeki belgeler ortaya çıkınca babamdan kalan evrakın tümü açığa çıkmış olacak.

- Evet. Yayımlanmamış bazı mektuplar olacak. Yayımlanmamış şiir veya hikâyeleri olabilir, bazı dava iddianameleri ve müdafaanameleri olacak.

- Evet bunlar sadece babam ile ilgili olarak değil, Türk hukuku açısından da önemli belgeler olabilir; Türk basın tarihi, Türk edebiyat tarihi açısından önemli ipuçları olabilir bunlar. Bir edebiyatçının hukuki açıdan başına neler gelebiliyor. Ne kadar traji- komik olaylar olabiliyor. Ben yeni yeni korkumu atmaya başladım. Her zaman ağzımdan çıkan her sözden, attığım her adımdan ve gölgemden hep korktum. Onun için sandığı açayım mı, açmayayım mı uzun zaman bilemedim. Beri zaman zaman çeşitli insanlarla tanışırım. 70'li yıllardan bahsederken bir ara tutuklandıklarım ve evlerindeki kitapların bir kısmına el konulurken bunların arasında babamın kitaplarının da olduğunu söylerler. Yani 1970'lerde babamın kitapları hâlâ sakıncalıydı.

- Türkiye'de edebiyat değerlendirmelerinin siyasal olması ya da olmaması konusunda ne düşünüyorsun?

- Türkiye'de doğru dürüst bir eleştiri kurumu yok. Yalnız edebiyatta değil, hatta belki edebiyat eleştirisi en kuvvetli eleştiridir Türkiye'de ama sanat eserlerine gerçekten bilimsel eleştirel yaklaşım çok az. Sabahattin Ali bir kutuya konmuştur. O kutu da sosyal gerçekçilik kutusu. O kutudan bir türlü çıkamaz. Değişik yönleriyle ele alınmaz. Bunu kıran Berna Moran oldu. Çok değişik bir yönden ele aldı. S. Ali'yi; natüralist bir yazardır dedi. Bu tartışılır, ama alışılmışın dışında bir yönden ele alması çok önemliydi rahmetli Berna Moran'ın.

- Evet. Zaten Berna Moran'ın Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış'ının ikinci cildinin alt başlığı "Sabahattin Ali'den Yusuf Atılgan"a. Babanla ilgili makalenin adı da "Soylu Vahşi Olarak Kuyucaklı Yusuf."

- Belki başka eleştirmenler de değişik yönlerden ele almayı düşünmüşlerdir. S. Ali'yi ama o kutusu çok belli olduğundan yaklaşmamışlardır. Aslında S. Ali'nin en sadık eleştirmeni Asım Bezirci'ydi. Rahmetli Asım Bey, S. Ali uzmanıydı; onunla ilgili çok çalışma yapmış, çok yazı yazmıştı.

- Seçmek zordur eminim ama şöyle bir şey sorsam: Babanın en sevdiğin romanı, en sevdiğin hikâyesi ve en sevdiğin şiiri hangisidir desem?

- Kürk Mantolu Madonna'yı, özellikle bazı bölümlerini döne döne okurum. Çok severim. Kuyucaklı Yusuf'un bazı bölümlerini özellikle severim. İçimizdeki Şeytan'ın da... demek ben seçemiyorum. Hikâyeleri arasında çok özel ilişkim olan hikâyeler var. Mesela babamın bana okuduğu hikâyeler var ki onların yeri başka. "Çirkince" onlardan biridir. O yöre üzerine konuştuğu bir hikâyedir. Efes'i babamla birlikte gezmiştik. O hikâyede Efes'i anlatır. "Hasan Boğuldu"yu çok severim. Ege mitolojisine babamın hayranlığı bana da yansımış herhalde. "Ayran" hikâyesini de çok severim. Bir de babamın sağlık konularını işleyen hikâyeleri vardır. İronik hikâyeleri. "Dekolman", "Böbrek", "Sulfata", "Cankurtaran" gibi. Dayısının özel hastanesi var. Ankara'da, oradan aldığı izlenimlerle yazılmış bunlar. "Kağnı"yı da çok severim. "Uyku" enteresandır.

- Şiir?

- Tabii "Dağlar", "Aldırma gönül aldırma." Bu sonuncusu artık anonimleşti. S. Ali'nin şiiri olduğunu pek kimse hatırlamıyor. "Hapisane Şarkıları"nı severim. "Dağlar" iki tanedir. Bir tanesi çok ilginçtir. Babam o şiirde kendi sonunu görmüş gibidir. Şiiri gençliğinde bırakmış S. Ali. Daha çok hikâye anlatmış.

- En keyifli anın ne babanla ilgili?

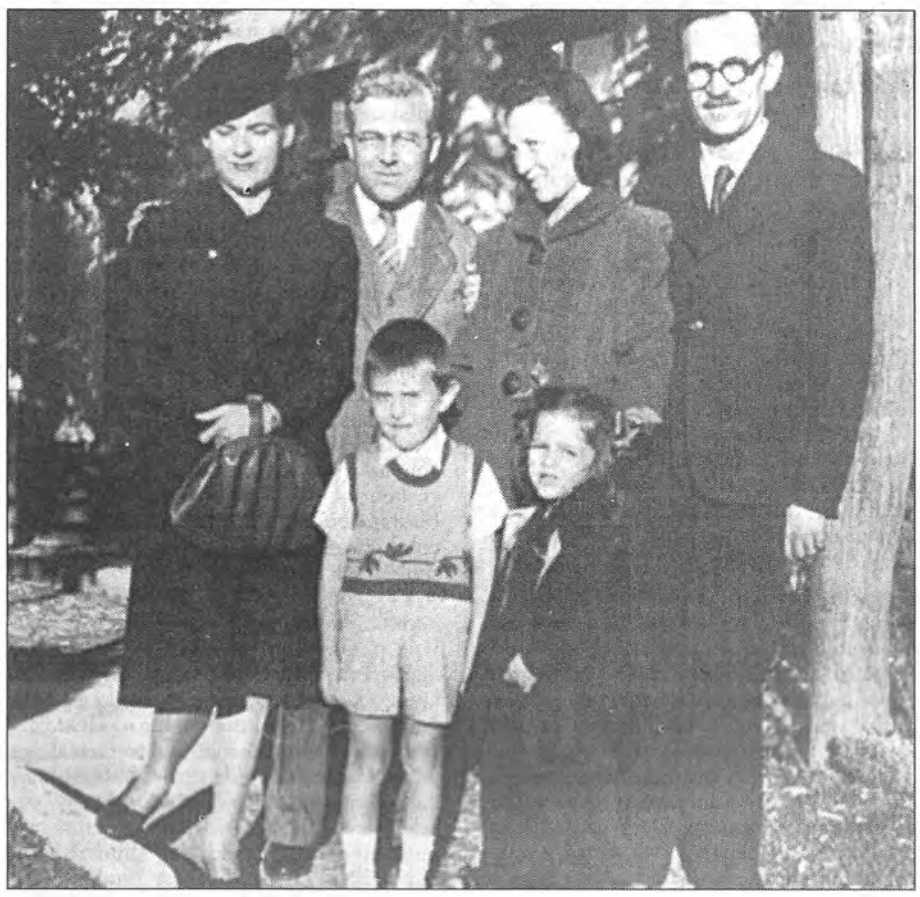

Sabahattin Ali, kızı Filiz ve ailesiyle birlikte. Filiz Ali "Çok zengin bir çocukluk geçirdim; babam öldürüldükten sonra hayatım aniden çok tatsızlaştı" diyor.

- Efes gezimiz çok keyiflidir. O kadar çok anı var ki. Biz hafta sonları piknik-lere giderdik. O piknik-lerde ben hep babamın sırtında gezerdim; beni omuzuna oturturdu. Ben dünyayı tepeden seyrederdim ve çok hoşlanırdım bundan. Hayvanat bahçesine giderdik ben gene hayvanları babamın omuzumdan, yukardan seyrederdim.

Ben bir konuya daha değinmek istiyorum. Şimdiye kadar S. Ali'nin romanlarından, hikâyelerinden filmler yapıldı. Erksan, Tuna, Kurçenli yaptı. Hepsi de çok iyi rejisörler ve başarılı filmler yaptılar. O kadar sinemaya uygunki hikâyelerinin yüzde doksanı, ben rejisör olsam böyle bir madeni çok daha fazla kullanırdım. Her bir öykü bir film aslında. Mesela Kürk Mantolu Madonna için çok proje yapıldı, bir türlü bir film gerçekleştirilemedi. Çağımız artık görsel sanata çok yatkın, böyle bir malzeme varken niye kullanılmasın.

- Evet çoğu eylem içeren görsel öyküler

- Bir de tabii hiç eskimeyen bir dil; konular artık maalesef mi desem hâlâ güncel. 50 yıl geçti ölümünden bu yana, yazdıkları hâlâ taze. Ben Sabahattin Ali'yi hâlâ çok genç bir yazar olarak görüyorum; erken ölmenin iyi tarafı da bu olsa gerek. Hiçbir zaman yaşlanmadı; ihtiyar bir adam olmadı.

- Çocuk Filiz için yazar bir baba ne demekti? Baban nasıl yazardı hatırlıyor musun?

- Her şeyi kafasında tasarladıktan sonra, bitirdikten sonra yazardı. Yani müsvedde yapmadan yazardı.

- Evet, sandıkta hikâyelerinin kendi el yazısıyla eski yazı müsveddeleri var. Bunlar gayet düzgün. Üzerinde fazla oynama, yazdığını çizip bozup, yeniden yazma yok. Belli ki önceden kafada kotarılmış bu hikâyeler.

- Şunu hatırlıyorum. Babamın tamamen etrafından soyutlandığı zamanlar vardı. Yani duymaz, görmez, belli ki meşguldü o sırada zihni. Aslında çok konuşan, çok canlı, hareketli bir insandı ama böyle sessiz zamanları olurdu. O zamanlar yazılarını kafasında oluşturduğu zamanlardı herhalde. Bir de ayrıntıya, gözleme çok meraklıydı. Durur bir lokomotifin altına eğilir, inceler, tekerleklerin arasına bakar, bu vidalar nedir der, bir türlü başından ayrılmazdı. Bir ara botaniğe merak sarmıştı. Bir sürü kitap aldı ve okudu bu konuda. Bir ara Güney, Amerika Kızılderililerine merak sardı. Uzun süre onları araştırdı ve öğrendi. Dünyayı ve hayatı merak eden, öğrenmek isteyen bir insandı.

- Galiba bir yazarın kızı olmak eğlenceliymiş.

- Çok eğlenceliydi. Babam da bir çocuk gibi meraklı olduğundan ben de onunla birlikte çok şey öğrendim. Cici diye bir Ankara kedimiz vardı. O kedi ile yatıp, kedi ile kalkardık. Babamla birlikte o kediyi de insan haline getirmiştik adeta. İpek böceği besliyordum ben; babamı da onların yaşantılarını inceliyordu. Sadece Türkiye ile ilgili değildi. Bütün dünyayı merak ederdi. 1940'larda And dağlarındaki Kızılderilileri merak eden bir adamdı.

- Artık her şey bir fayda için öğreniliyor. Bilgi bir işe yarayacağı için ediniliyor. Babandaki saf bir merak, dünyayı öğrenme arzusu gibi görünüyor.

- Evet babamın yaşadığı ve bana zaman zaman anlattığı dünya çok genişti. Sadece Ankara, İstanbul, Türkiye değildi. Bana Tolstoy'u ve romanlarını sadeleştirerek anlatırdı. Goethe'nin Faust'unu sadeleştirerek anlattığını hatırlıyorum. O zamanki kıyafetleri anlatırdı; o insanların nasıl yaşadığını, mesela mutfaklarının nasıl olduğunu, ne yiyip ne içtiklerini bir masal gibi anlatırdı bana. Çok zengin bir çocukluk geçirdim; babam öldürüldükten sonra hayatım aniden çok tatsızlaştı.■

Hıfzı Topuz

MEYYÂLE

Hıfzı Topuz'un, çeşitli belgelerden, sandıklarda saklanan aile mektuplarından ve Pertevniyal Valide Sultan'ın 1880'lerde dikte ederek yazdırdığı "Sergüzeştnâme"sinden yola çıkarak kaleme aldığı bu tarihsel romanda, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü sırasında yaşanan bazı olaylar anlatılıyor.

Romanda, Ruslar'ın Kafkasya'ya saldırıları sırasında, 40 günlük bebekken annesiyle birlikte İstanbul'a getirilen ve Saray'da Pertevniyal Valide Sultan'ın yanında büyüyen Ubıh kökenli Meyyâle'nin, önce besteci Nevres Paşa, sonra da vezir Hasan Hilmi Paşa ile evlilikleri, Saray'da yaşanan gizli bir aşk serüveni, cariyelerin ve haremağalarının çileleri sergileniyor.

Pertevniyal Valide Sultan'ın 117 yıl boyunca gizli kalan ve Hıfzı Topuz tarafından ortaya çıkarılan anıları, o dönemin siyasi entrikalarını, Abdülaziz'in devrilmesi ve intiharını, Abdülhamit dönemindeki, günümüzü aratmayan yolsuzlukları, baskı ve işkenceleri, yargısız infazları, şeriatçıların devrimlere ve Batılı eğitime karşı direnişlerini aydınlatıyor.

RK

Adnan Kulaksızoğlu
ERGENLİK PSİKOLOJİSİ

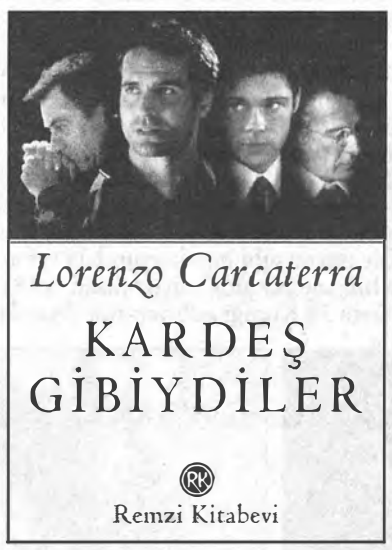

L. Carcaterra
KARDEŞ GİBİYDİLER

Goscinny/Uderzo
ASTERİKS VE KAZAN

Edward de Bono / **ALTI AYAKKABILI UYGULAMA TEKNİĞİ**

REMZİ KİTABEVİ

MERKEZ Selvilimescit Sokak No:3, 34440 Cağaloğlu-İstanbul; Tel.: (0212) 513 9424/513 9425/513 9475; Faks: (0212) 522 9055
AKMERKEZ (Şube) Akmerkez İş Hanı Alt Çarşı No:121, Nispetiye Cd. 80600-İstanbul; Tel.: (0212) 282 0245/282 0580; Faks: (0212) 282 0246
NİŞANTAŞI (Şube) Rumeli Cd. No:44 Nişantaşı 80220-İstanbul; Tel.: (0212) 234 5475/234 5476; Faks: (0212) 232 5934
CARREFOUR (Şube) Carrefour Alışveriş Merkezi İçerenköy-İstanbul; Tel.: (0216) 448 0373/74; Faks: (0216) 448 0375
WEB SAYFASI: http://www.remzi.com.tr ***E-POSTA: post@remzi.com.tr***

Cahit Kayra, Dr. Ümit Özdağ ve Süleyman Genç'ten yeni araştırmalar

Üç kitapla yakın tarihimiz

Boyut Yayıncılık son aylarda Türk tarihi açısından üç ayrı yazar tarafından yazılmış, üç ayrı yapıtı yayımladı. Bunlar gerek yayımlanış, gerekse tarihsel gelişme açısından: Cahit Kayra'dan "Sevr Dosyası", Dr. Ümit Özdağ'dan "27 Mayıs İhtilali", ve Süleyman Genç'ten "Kuşatılan Devlet Türkiye" adlarını taşıyor. Bu üç önemli yapıtla ilgili olarak Dr. Alev Coşkun'un yazısını sunuyoruz.

Dr. ALEV COŞKUN

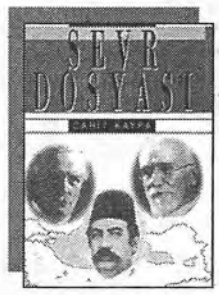

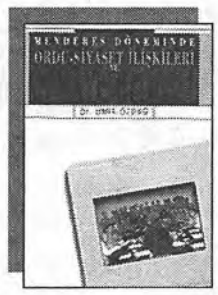

Sevr Dosyası

Birinci Dünya Savaşı sonunda, yenik düşen Osmanlı İmparatorluğu'nun toprakları Batılı galipler tarafından paylaşıldı. Bu paylaşım öncelikle 30 Ekim 1918'de imzalanan "Mondros Silahları Bırakışma Antlaşması" ile sağlanmıştı.

Osmanlı devletinin başkenti İstanbul olmak üzere, ülkenin toprakları dört bir yandan İngilizler, Fransızlar, İtalyanlar ve galiplerin silahşörlüğünü yapan Yunanlılar tarafından işgal edildi.

Mustafa Kemal, Mondros Antlaşması ile topraklarımızın yayılmacı emperyalist güçler tarafndan işgal edileceğini söyleyerek, bu antlaşmaya karşı çıkmıştı. 19 Mayıs 1919'dan başlayarak Ulusal Kurtuluş Savaşı için adım adım uğraş ve mücadele sürerken, Osmanlı padişahı ve halifenin hükümeti Anadolu ve Trakya'nın fiili paylaşımını uluslararası hukuk kurallarına bağlayan Sevr Antlaşması'nı onayladı (10 Ağustos 1920).

Antlaşma halife tarafından onaylanmasına onaylandı ama, Anadolu'da da Mustafa Kemal'in önderliğinde, emperyalist yayılmacı güçlere karşı tarihin ilk bağımsız savaşı veriliyordu.

Ulusal Kurtuluş Savaşı, bu antlaşmayı ve onun içeriğindeki soygunu reddetti. Sevr antlaşması tarihin çöplüğüne atıldı. Kan ve ateş arasından geçilerek bugünkü TC kuruldu. Eğer ulusal bağımsızlık savaşı olmasaydı, eğer Batılıların ve Sultan Halife yönetiminin istediği ve kabul ettiği Sevr Antlaşması uygulansaydı, Türkiye Cumhuriyeti diye bir devlet olmayacak, Anadolu'nun ortasında birkaç vilayete hapsedilmiş, Batılılara hizmet eden kukla bir devlet ortaya çıkacaktı.

Sevr'i isteyenler, ister dışarda, isterse içeride olsunlar, aslında güçlü ve bağımsız bir Türkiye devletini görmek istemeyenlerdir. Atatürk ve çağdaşlık düşmanları olan karşı devrimcilerin de istedikleri budur.

Bu kitap, Sevr Antlaşması'nın nasıl yapıldığını ve nasıl yırtılarak tarih çöplüğüne atıldığını anlatıyor.

Kitabın yazarı Cahit Kayra, bilgili, deneyimli eski bir bürokrattır. Maliye Bakanlığı Teftiş Kurulu'nda çalışmış, Maliye Bakanlığı'nın iç ve dış örgütlerinde önemli görevler üstlenmiş, onurlu, birikimli bir Cumhuriyet aydını. Kayra, bürokratik görevlerinden sonra da aktif politik yaşamda da bulundu. (1973-1977 dönemi CHP Ankara Milletvekili ve Enerji Tabii Kaynaklar Bakanı).

Başvuru yapıtı

Kitabın yazılışının bir öyküsü var. Yazar 1966 yılında Paris'te OECD'deki Türk heyetinin başkanı olarak görev yaparken, orada çalışan Türk görevliler için on beş günde bir çeşitli konularla sempozyumlar düzenlemeye başlıyor. Toplantılar giderek ilgi çekici bir anlam kazanıyor. Kayra, Sevr Antlaşması'nı da incelemeyi uygun görüyordu. Sonucunu Kayra'nın satırlarından okuyalım:

"Sekreterimi Fransız Devlet Yayınevi'ne gönderdim. Bir tane antlaşma getirmesini istedim. Fransızca nüshaları kalmadığı ya da az olduğu için bir İngilizce nüsha getirdi. Büyük boyutlu 161 sayfalık 438 maddelik antlaşmayı görüp biraz karıştırdıktan sonra pek çok soru ile karşı karşıya kaldığımı duyumsadım. Bunlardan beş altı tane daha alıp Ankara'da tanıdıklarıma göndermeyi düşündüm. Fransız Dışişleri Bakanlığı elbette bizim şimdiki sallapati yönetimimize benzemez. Bu yüzden gönderdiğim sekreter ertesi günü eli boş döndü. Yayınevinde, kendisine, Fransız Dışişleri Bakanlığı'nın, antlaşma satışını durdurduğu söylenmişti." (s.17)

Dikkat ediliyor değil mi? Fransız Dışişleri Bakanlığı hemen tavır koyuyor. Satışı durduruyor. Ama Kayra "Treaty Of Peace Between The Allied and Associated Power and Turkey, August 10, 1920. Sevres" başlığını taşıyan bu belgeyi kitaplığından hiç kaldırmıyor. "Kapkara cildi ile bir umacı gibi hep karşımdaki raflardan birinde yer aldı" diyor yazar. (s.18)

Kayra 38 Kuşağı adlı yapıtını yayımlayınca, (1938 Kuşağı- Olaylar, İnsanlar, Anılar, Cem 1995) bu kitabındaki Sevr konusundaki bilgiler nedeniyle Sayın Kayra'yı arayıp, Sevr Dosyası adlı bir kitap yayımlamasını, ısrarla istemiştim. Şimdi, bu Sevr dosyasını da tanıtmaktan dolayı mutluyum.

Sevr Dosyası, son derece önemlidir. Çünkü:

1- Topraklarımızı işgal edenlerin, Anadolu'yu parçalayanların gerçek amaçlarını anlayacaksınız.

2- Anadolu'nun parçalanışında önemli rol oynayan asıl üyeler (devletler) ile bu paylaşımda ortak üyelerin kim olduğunu öğreneceksiniz.

3- Genellikle cumhuriyet karşıtlarının neden Sevr'i istediklerini anlayacaksınız.

4- Sadece Sevr'i değil, Sevr'e giden yolu, Sevr'den önceki planları görmek olanağına kavuşacaksınız.

Günümüz Türkiyesinde, karşı devrimciler, bölücüler, yeni Mandacılar, İkinci Cumhuriyetçiler içeride birlik olmuşlar Türkiye Cumhuriyeti'ne yükleniyorlar. Sevr'i yaratanlar dışarıda birlik olmuşlar, Türkiye Cumhuriyeti'ne yükleniyorlar. Bugün yeni mandacıların sesleri, daha çok çıkmaya başladı. Sevr yandaşları, Lozan'a karşı çıkıyorlar. Bu nedenle aziz dost, bilge Cahit Kayra'nın bu kitabı zamanlama açısından tam eşref saatinde yayımlanmıştır. Sevr konusundaki bu başvuru yapıtını herkesin edinmesi gerekiyor.

27 Mayıs İhtilali

Kitabın, yazarı Doç. Dr. Ümit Özdağ bu eseri doçentlik tezi olarak hazırlamıştır. Kitap, **"Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri ve 27 Mayıs İhtilali"** adını taşımakta olup, 398 sayfadır. Kitap doçentlik tezi olduğu için geniş açıklamalar, dipnotları, kaynakça ve isim dizinine sahiptir. Kitabın yazarı, 27 Mayıs ihtilalinden sonra kurulan Milli Birlik Komitesi üyesi Kurmay Yzb. Muzaffer Özdağ'ın oğludur.

Kitaba bir önsöz yazan "1961 Anayasası ve Çağdaş Demokrasi Vakfı" başkanı Numan Esin, kitap hakkında şunları söylüyor:

"Şüphesiz ben dahil 27 Mayıs ihtilalinde görev alan arkadaşlarımız, Ümit Özdağ'ın eserinde mutabık olmadığımız birçok noktayı göreceğiz" diyerek bu çok tartışmalı olaya açıklık kazandırıyor.

Doç. Dr. Ümit Özdağ, bilimsel metodoloji çerçevesinde bu yapıtı hazırlamıştır. Doçentlik tezinin jüri üyesi Prof. Dr. Toktamış Ateş'de kitaba bir sunuş yazmış. Bu sunuşta Ümit Özdağ'ın nesnelliği ve yansızlığı konusunda şunları söylüyor: "Okuyucu eğer Ümit Özdağ ne derece nesnel olabilir? sorusunu soruyorsa, bütün içtenliğimle Dr. Özdağ'ın nesnelliğine kefil olduğumu söyleyebilirim. Peki "Tarafsız mı" sorusu sorulursa, ona bir yanıt veremem. Marifet odur ki, insan bir konuda taraf olsa bile, nesnelliği elden bırakmasın" (s.14).

Bu eser 27 Mayıs konusunda, değerli bir kaynak olma niteliği taşımaktadır.

Kuşatılan Devlet

İzmir eski Milletvekili (1973-1980) Süleyman Genç'in **"Kuşatılan Devlet Türkiye Uyuşturucu Mafya Yerel Egemenler Adlı"** kitabı geçen ay yayımlandı.

Bu kitapta Genç, Türkiye'de siyasetin, tıkanmışlığını, mafyalaşma olgusuyla hukuk devletinden adım adım uzaklaşmayı vurguluyor.

Başlangıç noktası olarak alınan 12 Mart Muhtırası ve o günden günümüze uzanan olgular irdeleniyor.

Kitapta, yerel egemenler, uyuşturucu örgütleri ve mafya düzeni tartışılıyor. PKK'ya karşı mücadele için oluşturulan korucu sisteminin, aslında feodal aşiretlerin bir örgütlenmesi olduğunu ve bunların suç örgütleriyle çıkar ilişkileri içinde bulunmalarının, göz ardı edilmemesinin önemine işaret ediyor.

Bu uygulamaların devletin çürümesine neden olduğunu, devletin trilyonlarla ifade edilen parasal kaynaklarının yerel egemenlere ve onların silahlı gücü korucular akıtılmasını ciddi olarak tartışıyor.

Kitap nesnel, belgelere ve güncel olayların analizlerine dayanmıştır. Kitapta iki askeri darbe (12 Mart ve 12 Eylül), Sekiz Başbakan ve dört cumhurbaşkanı ele alınarak analiz edilmektedir. Bu kitap, yakın siyasal tarihimize ışık tutan bir belge niteliğindedir. 12 Mart, 12 Eylül'ün anlamını, Özel Harp Dairesi'nin gizli içyüzünü, Anavatan Partisi'nin temel kurallarını, Özal'ın liberal mi, demokrat mı, takiyeci mi olup olmadığını, 1991 seçimlerini, Çiller ailesinin içyüzünü, kamu güvenliği biriminin işleyişini, uyuşturucu, mafya, çete ve yerel egemenlerin iç içe geçişlerini ve Türkiye'nin dar sokağa sıkıştırılmışlığını öğrenmek istiyorsanız, bu kitabı bir kaynak kitap olarak edinmeniz gerekir. Sevr'den 27 Mayıs Devrimi'ne o günlerden 12 Mart'lara, 12 Eylül'lere gelişmeleri irdeleyen bu üç yazarı ve Boyut Yayınevi'ni kutlarım. Siyasetle, toplumsal sorunlarla, tarihle ilgilenenlere her üç yapıtı da salık veririm. ■

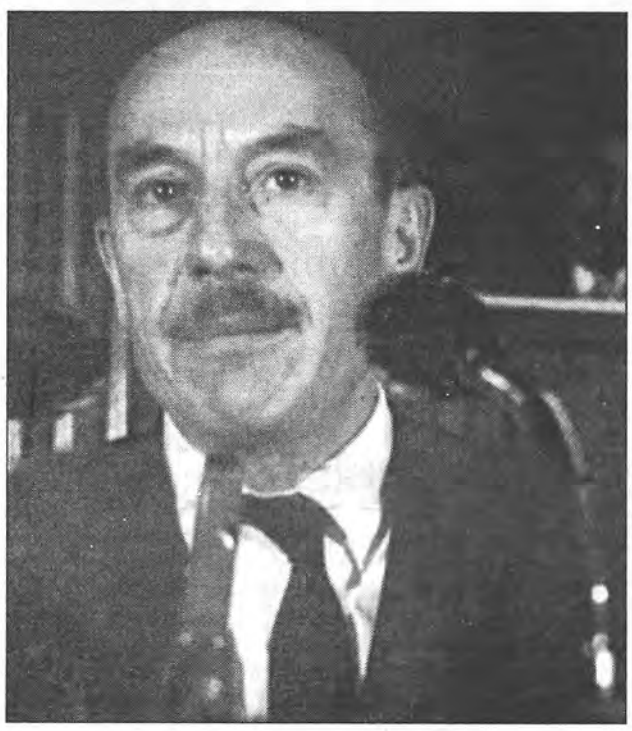

Cahit Kayra'nın (solda) kitabı Sevr Antlaşması'nın nasıl yapıldığını ve nasıl yırtılarak tarih çöplüğüne atıldığını anlatıyor. 'Kuşatılan Devlet Türkiye' kitabının yazarı ise Süleyman Genç (üstte).

Sevr Dosyası / *Cahit Kayra / Boyut Kitapları / 1997, 223 s.*

Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri ve 27 Mayıs İhtilali / *Dr. Ümit Özdağ / Boyut Kitapları / 1997, 349 s.*

Kuşatılan Devlet Türkiye-Uyuşturucu-Mafya-Yerel Egemenler / *Süleyman Genç / Boyut Kitapları / 1997, 324 s.*

Münir Nurettin Selçuk,
Sadettin Kaynak,
Hamiyet Yüceses,
Selahattin Pınar,
Lemi Atlı, Safiye Ayla,
Yesari Asım Arsoy,
ve daha niceleri...

Taş plaktaki ölümsüz eserler, şimdi CD kitaplarda!

İş Bankası Kültür Yayınları
satış noktalarında,
İş Bankası şubelerinde
ve seçkin kitapçılarda...

medina/turgut 008

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

On yedi bin sayfalık bütünün bir bölümü yayımlanıyor

Amiel'in Güncesi

İsviçreli yazar ve filozof Henri-Frederic Amiel, bütün dünyada 17000 sayfalık güncesiyle tanınmıştır. Eşi ve benzeri olmayan bu güncenin 1866 yılına ait olanı iki cilt halinde yayımlanıyor. Amiel, kırk beş yaşına bastığı 1866 yılının güncesinde, yaşamın anlamını, yalnızlığını, toplumla uyuşmazlıklarını ve özellikle evliliği sorgulamakta.

BERNARD GAGNEBİN.0

Amiel'in yaşamı dramatik olmasa da, melankolik olarak değerlendirilebilir. İster edebi kariyer, ister öğretim üyeliği, ister evlilik, ister toplumsal yaşam olsun, bilanço neredeyse tamamen olumsuz görünüyor. Ve buna rağmen, Amiel'in ünü gitgide artıyor. Ernest Renan ve Mathew Arnold, Leon Tolstoy, André Gide ve Charles du Bos onu inceliyorlar veya yapıtlarında ondan sözediyorlar. Onun hakkında önemli kitaplar yazılıyor.

Amiel bütün yaşamını, zamanını, gücünü güncesi için kullanmıştır. Günce onun günlük temel uğraşı haline gelmiştir. Bu her günkü sırdaşı, bulamadığı kadının yerini alacak, eylemlerinin bu tanığı, dinleyicilerinin işlevini yüklenecek ve sabah akşam doldurduğu bu sayfalar bir gün yazmayı arzuladığı yapıtın kendisi haline gelecektir.

Amiel Günce'sini, on sekiz yaşından itibaren, önce parça parça olarak (1839-1842), daha sonra Berlin'de oturduğu dönemde düzenil olarak (1845-1847), sonunda 1847 yılının sonbaharından itibaren her gün yazar. Peki, niçin yazar? Günlük olayların izlerini saklamak için mi? Kendini daha iyi tanımak ve anlamak için mi? Dışarıdaki yaşamdan kaçmak için mi? Gözlemleme zevki ve entelektüel oburluk nedeniyle mi? Hepsinden bir parça var.

Bellek Defteri

Bu günce öncelikle, içinde Amiel'in bütün gördüklerini, duyduklarını, söylediklerini not ettiği bir bellek defteridir, çünkü Amiel yaşanan olaylar arttıkça onları unuttuğunu düşünmektedir. "Her gün, kendimizden bir parçayı yaşam yolunda bırakıyoruz. Çevremizde her şey yokoluyor, yüzler, ailelerimiz, arkadaşlar, kuşaklar sessizce geçip gidiyorlar, dünya bizden kaçıyor, yanılsamalar sona eriyor, her şeyin yokoluşuna tanık oluyoruz ve bu kadarla da kalmıyor, kendi kendimizi yitiriyoruz." (1)

Günce yararlı olmak için, yalnızca olayları toplamakla yetinmemeli, onun yanında, yazarın ruhunu sarsan düşünceleri ve duyguları da dile getirmelidir. Bu düşünceler, sürekli olarak, umut ve düş kırıklığı, bilinçlilik ve derin bir melankoli arasında gidip gelirler. Amiel, güncesini, ruhunun meteorolojisini oluşturmaya yarayan bir duygu barometresine veya termometresine benzetmektedir. Ama aynı zamanda, doğru bir görüş açısına yerleşmek, olayları dışarıdan değerlendirmek için onlardan uzaklaşmak, iyi bir mesafede durmak, dikkatinin öznesi ile nesnesi arasında bir çizgi çizmek gerekmektedir. Amiel, güncesini yeniden okurken, kendini tanıyamamaktadır. "Bunlar, varlığımın bir seri rastlantılarının ve yapaylıklarının krokisinden başka bir şey değil. Burada eksik olan, bütünsel görüş, orantı, merkez, yani fizyonomim..." (2)

Ne olursa olsun, günce yazarın düşüncelerinin ve duygularının bir aynasıdır ve bu ayna konusu üzerinde, Amiel nesnenin düşünen özne ile özdeşleşmesinin ortaya koyduğu sorunun ne kadar iyi bilincinde olduğunu gösteren dikkat çekici sayfalar yazmıştır. "Kendini inceleyen özne kendini nesneleştirir, bu nesne de nesneyi özne haline getirebilir, özne de her iki durumu da nesne olarak ele alabilir ve bu böyle sürüp gidebilir..." (3) Veya: "Ben, birbirine bakan iki ayna gibi yansıyan bir düşünceyim." (4)

Günce ve Amiel birbirlerinin karşısına yerleşmiş iki ayna, birbirlerine yansıyan, daha sonra düşüncelerini ve gözün izleyebildiği uzaklığa kadar düşüncelerini ve gözün izleyebildiği uzaklığa kadar düşüncelerinin düşüncelerini yansıtan iki aynadır.

Günce, bellek defteri, barometre, ayna olarak, her zaman düşüncelerini toplamaya hazır bir sırdaş ve bir avutucudur. Amiel, her şeyini, kuşkularını ve kararsızlıklarını, ağlamalarını, zayıflıklarını, tutkularını, en basit düşüncelerini dile getirme cesaretini bulmaktadır. "Yalnızca ona, beni ezen veya bana acı veren şeyleri anlatabilirim. Bu sırdaş beni birçok sorundan kurtarmaktadır. Tehlikeli olan, acılarımın olduğu gibi kararlarımın da sözler halinde uçup gitmesidir; günce beni yaşamaktan kurtarmakta ve yaşamın yerine geçmektedir..." (5)

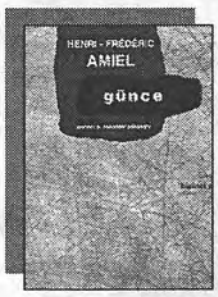

Amiel, güncenin eylemsizliğine ve istençsizliğine bir bahane işlevini gördüğünü çok iyi farketmiştir. Günce, edebi yapıtın ve felsefi meditasyonun yerine geçmektedir. Günce, aynı zamanda hem dost, hem eş ve hem de yazarın ayrıcalıklı ve iyiniyetli bir dinleyicisidir.

Michelet şöyle yazıyor: "21 Aralık 1860 tarihli güncesinde, bu sırdaş beni birçok sorundan kurtarmaktadır, diye yazıyor. Günce benim avuntum, güçlendiricim, kurtarıcım, ama belki de aynı zamanda benim uyuşturucum. Toplumsal içgüdüyü yok ediyor; bencil ve bundan dolayı zararlı, hastalıklı ve kötü bir zevk."

Acılardan kurtuluş yolu

Güncenin avutucu yönü üzerinde biraz duralım. Amiel derin olarak incinmiş bir varlık. Kendine gelmek için başkasının varlığına gereksinimi var. Bu nedenle, her gün dostlarına veya akrabalarına sayısız ziyaretler yapıyor ve bu nedenle bir akşamı bile tek başına geçiremiyor. O halde güncenin tedavi edici bir etkisi var, ruhun bütünlüğünü ve bilincin dengesini koruyor. "Günce bizi tedirginlikten aydınlığa, çalkantıdan dinginliğe, dağınıklıktan bütünlüğe, rastlantıdan sürekliliğe ve uzmanlaşmadan uyuma götürür." (6)

Amiel, ailesinde ve ülkesinde anlaşılmamaktan acı çekmiştir, edebiyat, üniversite veya politika çevrelerinde bir isim yapamamış olmaktan dolayı acı çekmiştir, kararsızlıklarından, tedirginliklerinden, eylem yetersizliğinden, istenç eksikliğinden acı çekmiştir.

Günce onu intihar girişimlerinden kurtarmıştır. Bu açıdan günce, "yaşamın neden olduğu bütün acıların" biriktiği bir kurtuluş yoludur. Ama aynı zamanda eylemden bir kurtuluş yolu, eylemden kaçmanın bir bahanesidir: "Başkaları için yapıtlar ve eylemler halinde yoğunlaşan şeyler, başka yerde kitap, aile, sermaye, ün, erdem haline gelen şeyler böylece boş sözler ve tümceler, verimsiz formüller olarak damıtılıyorlar." (7)

Yaşamdan kaçış tarzı

Amiel, güncenin yaşamın yerine geçtiğinin, onu eylemden kurtardığının, bencilliğin bir hilesi ve görevden kaçmanın bir tarzı olduğunun tam olarak bilincindedir. Yazar, güncesinin oyalayıcı bir şey, yaşamı gerçekleştirme yerine, onu başından atmak için bir yol olduğunu söylemekten çekinmemektedir: "Elde kalemle bu düşlemenin kendini arama gibi bir görüntüsü olmasına rağmen aslında kendinden bir kaçıştır." (8)

Amiel, birçok kez güncesini yeniden okurken kendini yaptığı deneyime yabancı hissetmiştir: "Günce beni o kadar kişisizleştirmektedir ki, kendim için başka biri oluyorum ve bu başka kişinin biyografik ve ahlaksal bilgisini yeniden edinmek zorunda kalıyorum." (19 Nisan 1876) Daha önceki durumları ona başka bir varlığa aitmiş gibi görünür. "Bunların bana ait ve benim içimde olduğunu hissetmiyorum." Ve şöyle bir sonuca varıyor: "O halde süregiden bir istenç, biriken bir etkinlik, zenginleşen bir bilinç değilim: Gitgide daha eşnek bir hale gelen bir esnekliğim, ızlanan bir tüy değiştirenim, olumsuzluğun bir olumsuzluğuyum..."

Henri-Frédéric Amiel

Amiel, birçok kez, günlük meditasyonlarına ve güncesine rağmen, moleküllerini birleştirmekte çok büyük bir güçlük çektiğini ve sürekli olarak kendinden uzaklaştığını tekrar etmiştir. Kendini, dayanıksız, uçucu ve boş hisseder. Ne ağırlığı, ne de sağlamlığı vardır ve artık bir kişiliği olmadığını veya daha doğrusu kişiliğinin ben ile sen arasında durduğunu söylemeye kadar gider. Varlıktan kendisine, bir "varoluş önfikri" diye adlandırdığı şeyden başka bir şey kalmamıştır.

Diğer zamanlarda, Amiel kendini bir kişi olarak o kadar az hisseder ki her türlü değişime açık hale gelir: "Kendimi bukalemun, kaleydoskop, yönsüz, her bakımdan değiştirilebilir ve üretilebilir bir insan, sıvı, sonuç olarak Herakleitos'un sürekli nehrine benzer bir şey olarak hissediyorum." (9)

O halde Amiel, güncesini sabah akşam yazarak, kendini tanımaya ve anlamaya çalışmaktadır, ama ben-Amiel'in içinden aradığı şey, insanın doğasıdır. Özgür ve boş kalmak için, kendini o kadar kişisizleştirmiştir ki istediğinde kendini başkası olarak hissedebilmektedir. Böylece, insan türünün bir örneğinden başka bir şey olmadığını söylediği bölümler açığa kavuşmaktadırlar, ama sıradan bir örnek olmadığını eklemek zorundayız, çünkü bütün biçimlere girme, bütün duyguları hissetme ve benin analizine model olarak hizmet etme yeteneğine sahiptir. İki metin bu olguyu ortaya çıkaracaktır, bu metinler önemlidir, çünkü Amiel'in eğilimlerinden birini ortaya çıkarmakta ve psikolojisinin bileşkelerinden birini açıklamaktadır. Birinci metin 14 Mayıs 1861 tarihine aittir: "Ben, ayırıcı özellikleri en az düzeyde olan bir insanım... Başkasından daha az kendimde olmak üzere hiçbir bireysel yapının içine hapsolmadım. İnsanlığın içine dağıldığı bütün serilerin ve kategorilerin içimde yaşadığını hissetmek, en büyük sevincimdir ve farkında olmadan bu alışkanlığıma takılıp kalıyorum."

İkincisi 5 Nisan 1869 yılına aittir: "Ben, bana ait olduğu için değil, bana ait olmasına rağmen beni ilgilendiriyor. Kendimi olaylarla dolu bir kutu gibi hissediyorum ve bu incelemeyle öğrenmeye veya bu meditasyonla canlandırmaya çalıştığım şey, bende varolan insan ve türün tipik varlığıdır. O halde kişiliğimi kişilikdışı olarak, öznelliğimi nesnel olarak inceliyorum."

Algı ve analiz yeteneği

Amiel sahip olduğu sezgi, algı ve analiz yeteneğinin farkındadır. En büyük arzusu, insan varlığının biçimlerinin bilincine varmaktır. Zaman ve uzamın dışında kalan bir işe girişir, bu da ona şunu söyletir: "İçinde güneşimin ve yıldızlarımın döndüğü sabit uzam."

Kendisini birçok kez gözlemci olarak tanımlamıştır. Bu onu eylemden ve istençten koruyordu. Yaşamı, edebiyata veya estetiğe değil, insan beninin incelenmesine, psikolojiye adanacaktır. Aynı zamanda, düşüncesinde ilerledikçe, yazar tekrarların içine düşer. Kuşkusuz, sorunları neredeyse her zaman aynıydı, ama bu dönüp duran kuruntuların ürkütücü bir tarafı vardı: "Her zamanki gibi, nakaratının yakınma ve uykuyu kaçıran ruhun kendi üzerine kısır dönüşü olduğu, bu devasa fırdöndünün yeknesaklığından ürküyorum" (19 Mayıs 1870). Eğer günlük olaylar değişse de, günce bir eksenin etrafında döner. "Aslında, yüzeyinde değişken küçük kazalara rağmen, sürekli kendi çevresinde dönen ve sonsuza kadar dönüşünü yineleyen gezegeni taklit eder."

Amiel kendini,uzun kış uykusunda, "sürekli pençelerini yalayarak zayıflayan" bir ayıya veya bir kafesin içinde sürekli dönüp duran bir sincapa benzetir. Ona göre, güncenin temel ilkesi onun içtenliğidir. Yaşamın mantıklı olması gerekirken, güncenin doğru olması gerekir. Ve içten-

likle tekrara yol açar.Öncelikle olaylar ve yolaçtıkları olaylara karşı psikolojik tepkiler tekrarlanırlar ve daha sonra, Amiel'e göre, bu tekrarlar faydalıdır çünkü konrollere ve doğrulamalara olanak sağlarlar. Yazarın tekrarları kötüye kullandığı doğrudur. Doğru ifadeyi bulmak için, aynı fikri her yöne çevirir ve yeniden çevirir. Üstelik birçok terim arasında, birçok niteleme arasında tercih yapmakta güçlük çeker ve hepsini yanyana dizer. Çünkü günce Amiel için "karışanı görüşeni olmadan" gerçekleştirdiği tek yazı biçimidir.

Bir makaleyi yazmak için çok büyük zorluk çekmesine, on kez aynı satırı okumasına ve her sözcüğün "boğazdaki bir kılçık" gibi onu durdurmasına karşın, doğal gidişine göre güncesini yazarken büyük bir rahatlık içindedir. Sanki Amiel bir başka beniyle konuşmaktadır. Aynı zamanda güncenin bir diyalog ve Tanrı'yla bir diyalog olup olmadığını kendi kendine sormuştur. "Bu günlük monolog bir dua biçimidir, ruhun ilkesiyle bir görüşme tarzıdır." (28 Ocak 1872) Eğer Tanrı ahlaksal bilinçse, günce bu durumda Yaratıcı ile bir diyalog olacaktır. Ama Amiel'i ilgilendiren ahlaksal bilinç midir? Bilmeyi ve açığa çıkarmayı istediği şey, psikolojik bilinç değil midir? Ve eğer bir diyalog varsa, bu Tanrı'yla mı yoksa kendisiyle midir? Amiel 1870 yılının Mart ayında hastalandığında güncesine sekiz gün ara vermek zorunda kalır. Güncesine geri döndüğünde şöyle haykırır: "Sevgili güncem, sonunda sana kavuştum. Belki unuttun, İnsanın kendisiyle olan ilişkilerindeki bir haftalık kesinti, anılarda çölün içine girmesi gerekir. Buna rağmen, eksik olan içten yaşam olmayıp, yalnızca onun kaydıdır." (10)

Bu yazı biçimi, reddetme, çekilme ve istençsizlikten oluşan Amiel'in yapısına çok iyi uymaktadır. Güncesinde gördüğümüz gibi, benlikçi tedirginliklerini ve kuşkularını itiraf edebilir, güncesine yakınmalarını ve düş kırıklıklarını aktarır, ona erotik arzularını veya başarısızlığına uğrayan umutlarını iletir, sonuçta ona kalbini açar. Günce Amiel için, bir kendi kendini avutma tarzı, bir tür uyuşturucu haline gelir, "en çok önem verdiğim şey, benim gözbebeğim" (11) diye yazar.

Çünkü Amiel tam olarak bilinçlidir. Güncesinin onun için tek kendini ifade biçimi olduğunu çok iyi bilmektedir, ama bir yapıt yazmamaktan, bir aile oluşturmamaktan, bir dinleyici kitlesi sağlayamamaktan dolayı pişmanlık duyar. İşte bu nedenle yaşamının bilançosunu yapmaya yönelir ve bu bilanço onu ürkütür. 21 Ekim 1867 yılında yaptığı hesabı tam olarak buraya aktarmama izin verilmesini istiyorum.

"20 yılda 8100 sayfa, her yıla 400 sayfa düşüyor, bir günde bir sayfadan fazla. Ne kadar büyük bir kırtasiye. Bunun bana iyiliği mi yoksa kötülüğü mü dokundu? Her ikisi de, ama iyilik kötülüğe baskın mı? Buna inanabiliriz, çünkü bu mümkündür ama kesin değildir. Her şeye rağmen 1000 sayfalık basılı sayfa bu 8000 sayfalık manüskriden daha değerli olmaz mıydı? Bu karalamaların yaşamama yardımcı olduğu da bir gerçektir. Ama bu yirmi yıllık kendi kendine konuşma belki de çok daha iyi şeylerin yerini almıştır. Onsuz, diyaloga zorunlu olacaktım, bir kadınla, bir partiyle, bir tutkuyla evlenmek, ilgimi ve tutkumu, ellerimden çıkan yapıtın veya herhangi bir davanın içine sokmak ve içine ruhumu akıtmak ve onun bir yerinde izimi görmek için dış dünyaya biraz sarılmak zorunda kalacaktım. Burada her zaman açık bir sığınak ve saygılı bir dinleyici bulma yerine, karşımdaki için susma ve dinleyicilikle yetinme alışkanlığı edindim."

Amiel, ölümünden birkaç ay önce, hâlâ güncesinin bir yapıt oluşturmadığından yakınmaktadır: "Bu güncenin 16300 sayfasının ne önemi var! Mérimée'nin bir öyküsü, Sainte-Beuve'ün bir makalesi, Doudan'ın bir mektubu (unutulan bir yazar) daha değerli çünkü yazılmışlar, yayımlanmışlar ve bütünsel bir stile sahipler." (12)

Amiel güncesinin bir yapıt olmadığını düşünürken yanılıyordu. İki veya üç kez, güncesinden bölümler yayımlanmasının getireceği başarıyı değil de güncesinin psikologlar için ilginç olacağını tahmin etmişti. Ölümünden yedi yıl önce, 23 Temmuz 1874'te, kişisel yazılarıyla ilgili olarak, faydalı ve iyi olarak yazmış olabileceği şeylerin ölümünden sonra yayınlanması konusundaki isteğini dile getiriyordu. İki yıl sonra şöyle yazıyordu: "Güncemdeki 14000 sayfa içinden beş yüz sayfası korunsa bile çok olur, belki de yeterlidir..." (13)

Hyéres'ten dönüşünde, Amiel güncesini yeniden okur veya en azından bazen yaptığı gibi birkaç sayfasını okur. O sırada 150 defter sayar. "Boş düşüncelerin, sonuca varmayan projelerin ürkütücü olan tüketilişi. Her zaman yaşamı düşledim ve gözlem bende eylemin yerine geçti... Aynı şekilde can sıkıcı bir şey olarak geri çekilme, her zaman doğal sonuç olmuştur. Ya hep ya hiç, bu özdeyiş her şeyi reddetmeme neden olmuştur..." (14)

Amiel'in pişman olduğu şey, tam da bizi sevindiren şey olmuştur. Eğer sonunda seçimini yapsa veya eyleme geçseydi, Amiel, Amiel olamazdı. Eğer yayımlamayı umduğu kitabını yazsaydı, içsel monologunu terkedecekti, evlenseydi, tutkularını ve melankolisini dile getirmekten vazgeçecekti, ünlü olsaydı, onun için dünyaya geldiği tek yapıtına arkasını dönmüş olcaktı ve insan hakkındaki bilgimiz bu nedenle yoksullaşcaktı. ■

(1) Günce, 8 Ekim 1840, (2) Günce, 18 Mart 1862, (3) Günce, 20 Şubat 1849, (4) Günce, 19 Nisan 1876, (5) Günce, 21 Aralık 1860, (6) Günce, 28 Ocak 1872, (7) Günce, 13 Temmuz 1860, (8) Günce, 3 Temmuz 1877, (9) Günce, 18 Mart 1862, (10) Günce, 15 Mart 1870, (11) Günce, 21 Aralık 1860, (12) Günce, 9 Ağustos 1880, (13) Günce, 16 Temmuz 1876, (14) Günce, 23 Mayıs 1875

Çeviren: Mehmet Mukadder Yakupoğlu

Henri-Frédéric Amiel-Günce/ *Çeviren: Mehmet Mukadder Yakupoğlu/ Mor Yayınları, 1998./245 s.*

M. Mukadder Yakupoğlu'ndan güncel bir konu

Ahlak ve Şiddet

M. Mukadder Yakupoğlu 1995 yılında yazdığı 'Varoluşun Anlamı' adlı kitabından sonra yepyeni bir kitapla karşımıza çıkıyor: 'Ahlak ve Şiddet'. İlk kitabında olduğu gibi bu kitapta da varlığın en öz sorunları ele alınıyor ve bu sorunların arka planı araştırılıyor.

CENGİZ BATALLI

'Varoluşun Anlamı' yaşamın sonluluğu karşısında varoluş deviniminin sonsuzluğunu ortaya çıkarma çabasıydı. Burada ilk bakışta şaşırtıcı gelebilecek bir önerme vardı: Varoluş ve yaşam birbirinden farklı olaylar olarak görülüyordu. Yaşamsız varoluş nasıl mümkün olabilirdi? Yakupoğlu burada yaşamın varoluşun sonsuz sayıdaki yansımalarından sadece bir tanesini oluşturduğunu ileri sürüyordu. Daha sonra varoluş/ yaşam ikilemi kendini birey/ toplum, yaratıcı birey/ yığınsal insan, erotizm/ cinsellik, vs. ikilemleri ile gösterecekti. Ve her şey sonluluk ile sonsuzluk arasındaki savaşımın dış görünümüydü.

'Ahlak ve Şiddet' bu savaşımın en önemli evrelerinden birini oluşturuyordu. Şiddet, sonluluğun dışa vurumuydu. Sonlu yaşam kendini şiddet yoluyla varediyordu. Ama aynı şiddet insan türünün varlığını da tehdit ediyordu. Toplumsal ahlak ve hukuk insan türünün kendi varlığını sürdürebilmek için onbinlerce yıldır gösterdiği çabanın ürünleriydiler. Ama bunlar hâlâ şiddeti içinde taşıyan oluşumlardı. Yazar bu oluşumları karşı şiddet, potansiyel şiddet olarak tanımlıyor.

Varoluşun sonsuz devinimi

Böylece ahlak şiddeti içinde taşıyor ve bu haliyle türün sonsuzluğunu sağlamak için bireyleri sonluluğa mahkûm ediyor. Ama tür kalabalıklaşmış ve bir yığın haline dönüşmüş. Varoluşsal bir yükselme deviniminden uzak düşüncesiz bir çöküşe doğru gidiyor. Toplumsal ahlak ve hukuk bu yığınsal oluşuma uygun olarak kalıplaşmış düşüncelerle varoluşun sonsuz deviniminin önüne büyük engeller koyuyorlar.

Böylece yaratıcı bireylerin çığlıklarını duymaya başlıyoruz. İlk büyük çığlık Alman düşünürü Nietzsche'den geliyor. Şiddeti önleyici tüm mekanizmaların yığın insanın yaratıcı bireye uyguladığı yeni bir şiddet biçimine döndüğünü farkeden Nietzsche yaratıcı bir bireyi diğer insanlardan ayırarak onu üstün-insan konumuna yerleştiriyor.

Yazar, düşüncelerini Nietzsche'ci bir çizgide geliştiriyor ve bu çizgide Kierkegaard, Bataille, Deleuze, Guattari, Foucault'la karşılaşıyor. Burada yazarın her şeyin önüne tinsel özgürlüğü koyduğunu görüyoruz. Bu tinsel özgürlüğün somutlaşma biçimi özgür bireysel ahlak ve buna bağlı olarak özgür bireysel din. Bireysel ahlak türün içine girdiği ahlak-şiddet diyalektiğini aşmak isteyen bireylerin ideallerini gerçekleştirme alanı olarak bir üstün-insan ahlakı olurken bireysel din yığınsalın tutsaklaştırıcı ve boyun eğdirici dinine karşı yaratıcısıyla doğrudan karşılaşan bireyin varoluşun sonsuz devinimine katılma inancını temsil etmektedir.

İnsan türünün güçsüzlüğü

Yazar, özgürlüğün önündeki en büyük engelin insan türünün güçsüzlüğünü gösteren en önemli olay olan şiddetin ahlak yoluyla çok çeşitli alanlarda etkinlik gösteren bir baskı ve bir karşı-şiddet aleti haline gelmesi olduğunu söylüyor. Şiddet ahlakı, ahlak da şiddeti davet eder konumdadır. Varoluşun en büyük işkencesi buradan kaynaklanmaktadır. Delilik, depresyon bireyin ahlak-şiddet çıkmazı içinde maruz kaldığı işkencenin dış görünümüdür.

Kitap ahlak-şiddet ilişkisinin yoğunlaştığı alanların içinde bir yolculuğa çıkar. Ahlak bizi her an kemirmekte ve şiddet ise birdenbire bir olumsuzluk, bir eksiklik olarak ortaya çıkmaktadır. O halde ahlak ve şiddet aynı sorunun iki değişik yüzüdür. Bu sorun insan türünün gelişiminin tinsel özgürlüğe olanak vermemiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu yoğun alanlardan ilki erotizmdir. Erotizm hem ahlakdan hem de şiddetten darbe yemektedir. Erotizm bir varoluş devinimidir ve bunun sonucu bir sonsuzluk deneyimidir. Ama bu deneyimin kendisini şiddetin ve ahlakın pençesinden kurtarması için büyük bir çaba gerekmektedir.

Çünkü 'Erotizm insanı korkunç bir kargaşanın içine sürüklüyor. Ahlak ve şiddet birbirinin içine giriyor'. Ahlak-şiddet-erotizm birbirlerine bağlı hale geliyorlar. Bu durum erotizmin tinsel ve düşünsel devinimini engelliyor. Erotizmin özü olan sonsuzluk deneyimine ulaşmak yalnızca yüksek nitelikli bireylerin ayrıcalığı haline geliyor. Tıpkı Nietzsche'nin diyonizyak coşkusunun üstün-insana özgü bir ayrıcalık olması gibi ahlak-şiddet diyalektiğinin dışına çıkma gücüne ancak varoluşun yüksek devinimine ayak uyduran bireyler ulaşabiliyor. Toplumu oluşturan vasat bireyler erotizmi ahlak-şiddet diyalektiğinin içinde boğarak onu sıradan ve yinelendikçe cansıkıcı hale gelen cinsel ilişkiler seviyesine düşürüyorlar.

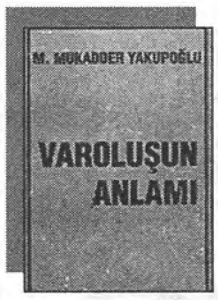

Şiddetin kaçınılmaz olarak yolaçtığı psikolojik oluşum depresyondur. Şiddetin bir eksiklik olduğunu gören birey kendi içinde onunla savaşa girer. Depresif kişi ahlaksal kuralların ikiyüzlülüğüne katlanamaz. Ahlak yoluyla şiddetini diğer insanlara yansıtmak depresifin ideal dünyasına uygun olmayabilir. O çok daha gözüpek bir girişimde bulunur. Şiddeti kendi içinde tutarak onu imha etmeye çalışır. Bu bir anlamda bireyin ahlak-şiddet diyalektiğinin dışına çıkma çabasının en radikal biçimidir. Yazar bu süreci kendi yaşadığı psikolojik olaylarla gözler önüne sermektedir.

Entelektüel etkinlik

Bireyin depresif süreçle birlikte yaşadığı entelektüel süreç daha aktiftir. 'Entelektüel, şiddetin yokolduğu, bireysel ahlakın toplumsal ahlakı etkisiz hale getirdiği bir dünya yaratmak isteyen kişidir.' Peki entelektüel etkinlik nasıl gerçekleşir? Yazar bunu şöyle açıklıyor: 'Entelektüelin ahlakı, şiddeti yazıya dökerek imha etmektir.' Yazmak bir şiddet eylemidir. Ama bu şiddet yazının içinde yokedilir. Aynı depresif kişinin şiddeti kendi umutsuzluğu içinde yoketmesi gibi.

Bireyin ahlak-şiddet diyalektiğini aşma çabalarından biri de delilik yoluyla gerçekleşir. Yazar bu bölümde üç çeşit delilikten söz etmekte ve deliliklerden yalnızca bir çeşidinin ahlakı ve şiddeti aştığını belirtmektedir. Bu noktada, 'varoluşa olan inancın ve varoluş devinimin istencinin sürüklediği bu kişiler aklın üstünde ve aklın dışında olanaksız bir ahlakı inşa etmeye koyulurlar.' Deliliğin özü de bu olanaksızlıktır.

Değişik bir konu, değişik bir kitap. Kitaptaki fikirlere katılırsınız veya katılmazsınız, ama bu kitap bizi kendimizle ilgili çok önemli sorunları düşünmeye zorluyor. Varoluşumuzun en önemli etkinliği olan anlam üretme işini en uç noktaya kadar götürmemiz gerektiğini bize anımsatıyor. ■

Ahlak ve Şiddet / *M. Mukadder Yakupoğlu / Göçebe Yayınları / 107 s.*

Varoluşun Anlamı/ *M. Mukadder Yakupoğlu / Şura Gazetecilik ve Yayıncılık / 190 s.*

"ÇAĞDAŞ"IN ÇAĞDAŞ KİTAPLARI

İncelemediğiniz bir olguyu nasıl bilebilirsiniz ki! Ya da tanımadığınızı nasıl değerlendirebilirsiniz? Güvenmeyi istediniz mi, kuşku ortadan kalkar da kendinizi adamadınız mı, sevdanın adresi yiter, gider. Usta bir kalem, duygu yüklü bir yürekle birlikte sevdanın adresini aramaya ve de bulmaya ne dersiniz?

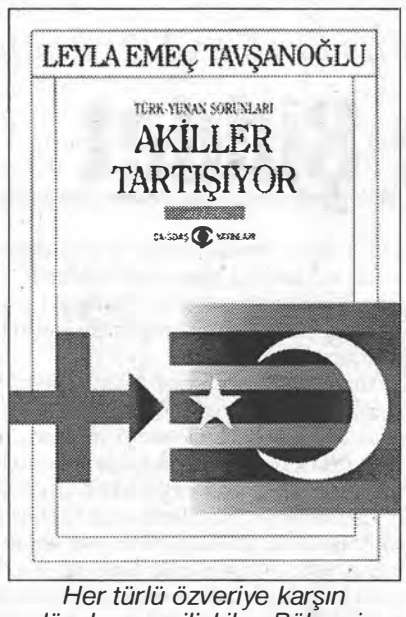

Her türlü özveriye karşın düzelmeyen ilişkiler. Bölgenin çıkarlarından ortaklaşa yararlanmak varken "itişmeler". Üretilen yapay nedenler. Savaşın eşiğine gelip geri dönmeler. Ve nedenler. Sorunların soruya, soruların yanıta dönüştüğü bir yapıt.

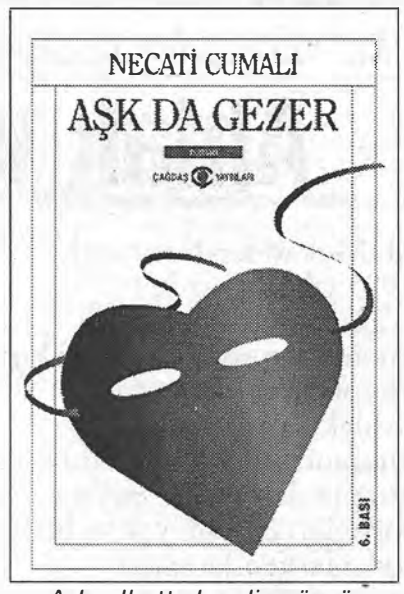

Aşk, elbette kendine özgü biçimde biçimlenir. Meydan okutur çevresine. Üstüne üstlük öz benlik ile birleşir. İnsanın gelişmesi için kendini sürekli bir ziyafet olarak sunar. Ve gezer. "Hiç beklenmedik bir gün çalar kapınızı". Bir büyük üstadın yudumlanarak okunacak romanı.

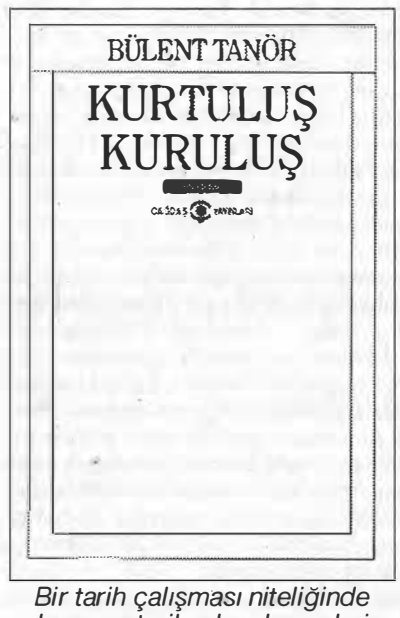

Bir tarih çalışması niteliğinde olmayan, tarihsel malzemelerin ve kronolojik bilgilerin asgari ölçüde tutulduğu, tarihsel karaktere büründürülen bir dönem. Öykü değil. Geri plandaki "gizli mantık" bağının gizlice ve gizilce ortaya çıkarılışı.

Fenerbahçe tarihine ismi kazınmış bir büyük futbolcu, günümüzün usta kalemi Halit Deringör Kadıköy'ü de, Fenerbahçe Spor Kulübü'nü de tarihin gölgesinden süzgeçliyor. Tarihe belge bırakıyor.

Erbakan'ın "emanetçi partisi" yorumlarına yol açan Fazilet Partisi ve arkasına rüzgarı almış estiren Recep Tayyip Erdoğan... "Bir bünye" ve bünyenin tanıtımı...

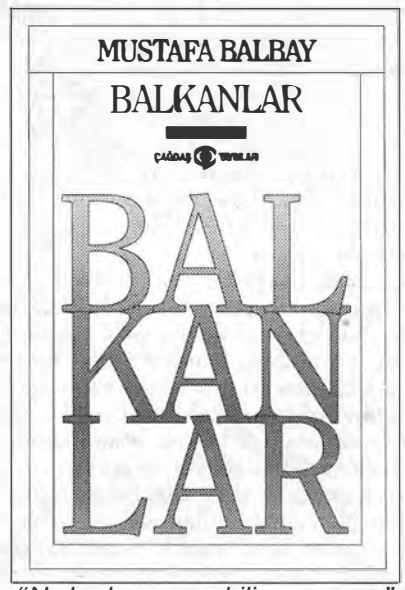

"Ne kadar az şey biliyormuşum" diyen Balbay'a, "Ne kadar az şey okumuşum" dedirten bir gezinin notları. BAL damlayan bir kalemden KAN kokan BALKANLAR'ın öyküsü. Ustaca gözlemler, insanca özlemler...

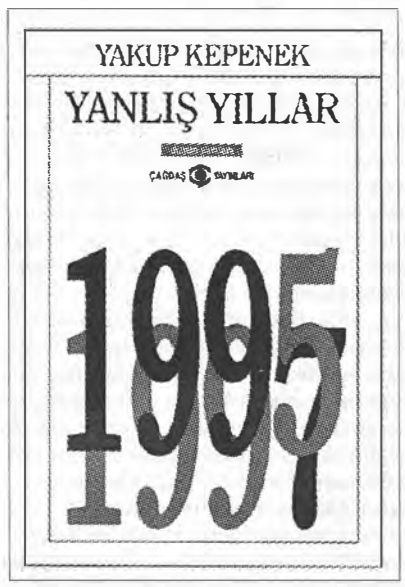

Yabancı çıkarlarına karşı ülkeyi savunan bir savaşçının, "sorunlardan kaçan siyasal gidiş, yalnız kendisini değil, ülkeyi yıkıma sürükler" diyen bir bilim adamının düşündükleri ve düşündürdükleri.

Cumhuriyet kitap kulübü
ÇAĞ PAZARLAMA A.Ş.

Türkocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:514 01 96

Doğan Duman'dan ilginç bir araştırma

Türkiye'de islamcılık

İslamcılığın 19. yüzyıldan günümüze Türkiye'de izlediği serüvenle ilgili olarak pek çok araştırma yapıldı. Doğan Duman'ın Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde 1996 yılında savunduğu "Çok Partili Dönemde Türkiye'de İslamcılık" adlı doktora tezinin çekirdeğini oluşturduğu ve Eylül Yayınları tarafından "Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık" adıyla yayımlanan kitabı, bu olguyu 1946 yılında Türkiye'nin parlamenter demokrasiye geçiş sürecinden günümüze kadar olan gelişimini geniş bir kaynak taraması ve malzeme bolluğuyla bizlere aktarmakta.

Yrd. Doç. Dr. OKTAY GÖKDEMİR *

1980'li yıllarla birlikte dünya insanlığı, temelleri 19. yüzyılda atılan ve bağrında dünyanın tümünü açıklamaya yönelik total ilkeler barındıran ideolojilerin; reel düzeyde yaşadığı bunalımlara ve bu bunalımlara paralel olarak siyasal ve kamusal alandan geri çekilişlerine, diğer yandan da geleneksel ideolojilerin yükselişine şahit oldu. Aydınlanma düşüncesinin ve modernizmin yarattığı tüm değer yargılarının yadsınarak "büyük anlatılar" olarak değerlendirildiği bu post-modern dönemde geleneğin ve mitlerin yeniden inşasına yönelik ve kaynağını daha çok tektanrılı dinlerin argümanlarından alan ve tüm dünya insanlığına yönelik projeler üreten totaliter söylemler kamusal yaşamın daha çok geleneksel ilişkiler üzerinden belirlendiği toplumlarda yankı buldu. Bu çerçevede Doğu toplumlarında ve özellikle Türkiye genelinde islamcılık; kendilerini bilinçli olarak Müslüman sayan kişilerin İslamı referans alarak gelenek ve özbenlik inşa etmeleri ve bu inşaya yönelik olarak siyaset yürütmeleri olarak anlamlandırılabilir.

Yaşamı açıklamak

Kuramcıları tarafından "...İslamı bir bütün olarak (inanç, ibadet, ahlâk, felsefe, siyaset, eğitim) yeniden hayata hakim kılmak ve akılcı bir metotla Müslümanları, İslam dünyasını Batı sömürüsünden, zalim ve müstebit yöneticilerden, esaretten, taklitten, hurafelerden kurtarmak, medenileştirmek, birleştirmek ve kalkındırmak uğruna yapılan aktivist, mode ist ve eklektik yönleri baskın siyasi, fikri ve ilmi çalışmaların, arayışların, teklif ve çözümlerin bütününü ihtiva eden bir hareket" (s. 11) olarak tanımlanan İslamcılık, toplumu ve toplumsal ilişkileri tek bir dünya görüşü çerçevesinde organize etmeye çalışan, yaşamın tümünü açıklamaya yönelik monist bir ideolojidir ve tüm totaliteler gibi farklılıkları ve benzemezlikleri dışlayarak insanları ve toplumu bir örnekleştirmeye çalışır. Oluşturduğu "biz" söylemi ile kendi "öteki"lerini yaratmakta gecikmeyen bu olgunun "öteki" kavramı ise kendisinden referans almayan herkestir. Tarihsel süreç içerisinde İslamcı siyasal düşüncenin öteki kavramını oluşturan olgular: Batıcılık, Siyonizm, Yahudi düşmanlığı, Masonluk, laiklik ve Türkiye genelinde Kemalist düşünce sistemi olagelmiştir. Bütün totaliter ideolojiler gibi toplumların siyasal ve ekonomik açıdan yoğun bir bunalım yaşadığı dönemlerde kitleselleşen İslamcılığın Türkiye yakın tarihinin son iki yüz yıllık döneminde izlediği serüven ise modern ile gelenek arasındaki çatışmanın içeriğinde yatmaktadır. Türkiye, tanzimattan bu yana yüzünü Batı'ya dönmüştür ve Kemalist devrimler bu yönelişin en üst noktasını oluşturmuştur. Aydınlanma düşüncesi ile tutarlı bir modernleşmeci perspektif izleyen ve referansını daha çok modernitenin kurguladığı akılcılık, bilimsellik, laiklik, ilerlemecilik gibi evrensel ilkelerden alan Kemalist düşünce sisteminin aksine İslamcılık, bir geri dönüş mitosunu kurgulamaya çalışır. Bu söyleme göre işlerin kötü gitmesinin temel nedeni İslam ve geleneksel ilişikler değil, bizatihi İslamdan ve İslami yaşam biçiminden uzaklaşmaktır. Yapılacak tek iş, kanun-ukadime yeniden dönmek ve İslamı eğimde, kültürde, siyasette, ekonomide ve sosyal ilişkilerde yeniden yaşam biçimi haline getirmektir.

İslami hareketin güçlenmesi

Tek parti dönemindeki radikal laiklik uygulamalarının etkisiyle yeraltına çekilen ve siyasal ve kamusal yaşamda belirleyiciliğinden uzaklaşan İslamcı hareket demokratik parlamenter yaşama geçiş ile birlikte uygun siyasal koşullarda yeniden yeşermiş, başlangıçta sağ siyasal partilere eklemlenerek varlığını sürdürmesine rağmen, 1970'li yılların başlarından itibaren Milli Nizam Partisi, Milli Selamet Partisi ve Refah Partisi örneklerinde olduğu gibi kendi siyasal örgütlerini oluşturarak iktidar mücadelesi vermeye başlamıştır. 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askeri darbe ile birlikte din, darbe öncesi Türkiye'de yaşanan toplumsal hareketliliğin önüne bir dalgakıran olarak konulmak istenmiş ve bu dönemde İslami cemaatler ve tarikatlar siyasal yaşamda etkinliklerini daha da arttırmışlardır. 12 Eylül döneminin ideolojik olarak ve siyasi eylem düzeyinde devlet kontrolünde ve kurulu düzenle çatışmayacak, kontrol edilebilir bir İslamcı hareket kurgulanmasına rağmen, İslamcı hareket kısa zamanda ekonomisi, medyası ve eğitim kurumlarıyla bu eklemlenme sürecinden bağımsızlaşmış ve kendisini bir anlamda yeniden yaratan rejimin de en önemli tehlike unsurlarından birisi haline gelmiştir. Devlet politikalarıyla palazlanan İslami hareketin bugün politik alan, eğitim alanı, ekonomik alan ve medyatik alanda ulaştığı gücün bilimsel düşüncenin geçerlilik ilkeleri içerisinde yapılacak olan çalışmalarla ortaya çıkarılması Türk entelektüelleri ve bilim adamları için tarihsel olduğu kadar yaşamsal bir zorunluluktur.

İslamcılığın 19. yüzyıldan günümüze Türkiye'de izlediği serüvenle ilgili olarak pek çok araştırma yapılmıştır. İşte, arkadaşımız Doğan Duman'ın Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde 1996 yılında savunduğu "Çok Partili Dönemde Türkiye'de İslamcılık" adlı doktora tezinin çekirdeğini oluşturduğu ve Eylül Yayınları tarafından "Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık" adıyla yayımlanan kitabı bu olguyu 1946 yılında Türkiye'nin parlamenter demokrasiye geçiş sürecinden günümüze kadar olan gelişimini geniş bir kaynak taraması ve malzeme bolluğuyla bizlere aktarmakta ve İslamcılık gibi totaliter bir ideolojinin parlamenter demokrasi sürecinde nasıl serpilip geliştiğini gözler önüne sermektedir. Bu araştırmayı yapmaktaki amacını "...1945 yılında Türkiye'nin çok partili yaşama bir kez daha geçmesinden günümüze kadar geçen süreç içersinde, siyasal ve ideolojik düzlemde laik rejimle, İslamcı hareket arasındaki ilişkiyi incelemek, İslamcı-gelenekçi çevrenin, siyasal iktidarlarla olan ilişkileri ve istemleri demokratik-laik sisteme bakış açıları, bu sistem karşısındaki alternatifleri ve İslamcılık olarak nitelenen akımın son yıllardaki hızlı yükselişinin nedenlerini ortaya koymak" (s. 9) olarak belirten Doğan Duman, dört bölümde oluşturduğu araştırmasını Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi gibi arşivlerden de yararlanarak geniş bir kaynak taramasıyla zenginleştirmiştir. Kitap İslamcıyayın organları olarak nitelendirdiğimiz Akit, Yeni Şafak, Zaman, Zafer gibi gazetelerde; Taraf, Tavır, Yeni Zemin, Yeşil Nur vb. pek çok İslami dergi üzerinde yapılan kaynak taramalarını da içermektedir ki Duman'ın bu yaklaşımı kitap boyunca tek yönlü bir bakış açısının getireceği öznel değerlendirmeleri ortadan kaldırmıştır.

Türkiye'de İslam ve Politika başlığını taşıyan 1. bölümde Doğan Duman, 1945'den 1990'lı yıllara kadar Türkiye'de siyasal sistem içerisinde yer alan siyasal partilerin İslamcılık karşısında almış oldukları tavrı değerlendirmiştir. (s. 25-125). Duman'ın bu bölümdeki temel tezi. Cumhuriyet'in başlangıç yıllarında oluşturulan radikal laiklik anlayışından başta CHP olmak üzere bütün siyasal partilerin oy kaygısıyla tavizler vermeleridir. (s. 26-28) Bu dönemde DP ile CHP oy sağlayabilmek amacı ile halkın dinsel duygularını kullanmakta adeta yarışmışlar ve verilen bu ödünler, İslamcı akımın canlanmasına neden olduğu kadar güçlenmesine doğru giden yolun da başlangıç noktasını oluşturmuşlardır. (s. 34) Gerek siyasal tercih gerekse dayandığı seçmen tabanı açısından bu ödünleri 1950'de siyasal iktidara gelen DP'nin daha da arttırdığını belgeleriyle birlikte ortaya koyan Duman (s. 34-52), 27 Mayıs'ta DP'yi siyasal iktidardan uzaklaştıran askeri yönetimin İslamcılık karşısında takındığı tavrı da şu düşüncelerle ortaya koymaktadır: "27 Mayıs yönetimi tek parti dönemindeki militan laiklik politikasına dönmeyi düşünmek yerine, devlet denetiminde ve değişime direnmiyecek bir islam anlayışının oluşturulmasına çalıştı. Tek parti döneminde olduğu gibi İslam bazı yasal düzenlemeler ve yasaklarla reformize etmektense aşağıdan yukarıya doğru bir reform düşünüldü." (s. 58) 1. bölümde Milli Nizam Partisi, Milli Selamet Partisi ve Refah Partisi'nin kuruluş süreçlerini ve islamcılık konusundaki etkinliklerini (s. 69-125) çözümleyen Duman, bu siyasal partilerin kuruluş nedenlerini, AP içinde yer alan ve kapitalist üretim ilişkilerinin giderek gelişimi ile kendilerini ifade etme olanağını yitiren Anadolu'daki geleneksel küçük esnafın yaşadığı sıkıntılara ve İslami cemaatlerin politikayı artık A.P içinde değil de bağımsız olarak sürdürme düşüncelerine bağlamaktadır. Duman'a göre, "Küçük burjuvazi ve gelenekçi çevrenin bir bölümü kendi istemlerinin İslamcı-gelenekçi bir düzen içinde gerçekleştirilebileceği kanısına varınca böyle bir sistemi oluşturmaya yönelik siyasal örgütlenmelere gitmişlerdir." (s. 71).

I. bölümün sonunda (s. 101-125) Refah Partisi'nin hızlı yükseliş sürecine değinen Doğan Duman'ın bu olguyla ilgili ve bizim de tamamen katıldığımız temel tezi ise şudur. "...Türkiye'deki ekonomik krizin aşılamaması, değerlerin yozlaşmasının önüne geçilememesi, geniş kitlelerin yoksullaşmasının engellenememesi ve Kürt sorununun çözülememesi durumunda görünen odur ki, RP daha da güçlenecek ve siyasal İslam Türkiye'nin geleceğinde söz sahibi olmaya devam edecektir." (s. 125)

Dinsel eğitim

Türkiye'deki İslami Hareketin Güçlenmesini Sağlayan Bir Faktör: Dinsel Eğitim başlığı altında Doğan Duman kitabının ikinci bölümünde 1945'den günümüzelaik eğitim sistemini baltalayan bir bölümü devlet eliyle oluşturulan, diğer bölümü de İslami cemaat ve tarikatlar tarafından organize edilen eğitim kurumlarının gelişimini sayısal verilerle desteklemiştir. İmam hatip okulları, resmi ve özel kuran kurslarının laik devlet sistemini ortadan kaldırmaya yönelik müfredatla donatıldığını açıklayan Duman'ın bu konudaki temel yargısı ise şudur: "laik sistemin din düşmanı, ideal rejimin ise İslam şeriatı olduğu propagandasının yapıldığı ve genç beyinlerin bu yönde eğitildiği gizli kuran kursları, İslamcı kaynak sağlayan en önemli mekânlar durumundadırlar. Bu kurslar kapatılmadığı ya da denetim altına alınmadığı sürece demokratik-laik rejime karşı büyük bir tehlike olarak kalmaya devam edeceklerdir." (s. 197)

Kitabın III. ve IV. bölümlerinde İslamcı kadın ve gençlik olgusuyla İslami hareketin ideolojisi, amaçları ve yöntemleri değerlendirilmiştir. (s. 199-363) Doğan Duman burada bu olguların yine aynı etki-tepki mekanizması içerisinde neden-sonuç ilişkileri bağlamında ortaya çıktığını ve bu iki olgunun ekonomik yapı düzelmedikçe, toplumsal değerlerin erozyonu önlenmedikçe Türkiye'nin siyasal yapısını belirlemeye devam edeceğini açıklamaktadır.

Kanımızca Türkiye'deki İslami hareketin mevcut sistem içerisinde matüple edilebileceği düşüncesi fazla bir iyimserlik örneği olarak görülmelidir. Bizim Doğan Duman'ın kitabından çıkardığımız genel sonuç budur. Zira sistemin bizatihi kendisi bu oluşumun gerçekleşmesine katkıda bulunmaktadır. Türkiye'de düşünce üreten aydınların devletle eklemlenme süreçlerine paralel olarak bu gelişmeyi devletten bağımsız olarak değerlendirememeleri laiklik adına anti-demokratik bir yapılanma sergileyen mevcut sistemin içinde çözümler aramalarına neden olmuştur. Doğan Duman kitabında bu yanılgıya düşmeden olgularını serinkanlı bir biçimde ortaya koyuyor ve çözüm önerileri üretiyor. Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık, kendisine aydınım diyen ve ülke sorunlarına karşı duyarsız kalmayan her insanın okuması gereken bir kitap. ■

Demokrasi Sürecinde Türkiye'de İslamcılık / *Doğan Duman / Eylül Yayınları, İzmir. 1997, 405 s.*

**Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim üyesi*

ŞİİR ATLASI

Hazırlayan: Cevat Çapan

Paavo Haavikko/Şiirler/ Çeviren: Kemal ve Elif Özüdoğru

"Şiir mevsim değil bir iklimdir"

Paavo Haavikko 1931 yılında bir işadamının oğlu olarak Helsinki'de doğmuştur. 40 yılı aşkın yazarlık süresinde 60'tan fazla eser yazmıştır. Bunlar şiir başta gelmek üzere romanlar, hikâyeler, TV oyunları ve tiyatro eserlerini kapsar. Haavikko Finlandiya'nın uluslararası üne sahip en ünlü şairidir. uluslararası ve ulusal birçok ödülün sahibidir.

KISA YIL.....

Bizi yazan şimdi yılda dört oyun yapıyor.
Fakat en çok çiçek yazın düşüyor, ve sonbahar
kaynağının bitimini göremeyen yaşlı bir zengin,
soğuk, boş odalar

İlkbaharda çığlık atan kuşlar uçuyorlar
ve pencerelerin kepenkleri kapalı bile olsa
bu onların ruhu delip geçmesini engellemiyor
Çığlık atan kuşlar, siyah-gırtlaklı ördek.
Ve kolay giden aşk, bir rüya.
Kış, bu oyun karanlıkta oynanmalı,
sesleri değiştiren,
onun ışığı, krizantemlerin her iki yanındaki
mumlarda. sizin için. Gözlerimiz açık
ilerliyoruz hiçbir şey görmeksizin.
el yordamıyla
Yavaş şeylerden hoşlanıyorum, ve nasıl
tekrarlandıklarından.
Suyun nasıl ısınmaya ve köpürmeye başlamasından.
Zamanını aldı.
Büyük denge hareketsiz değil, hareketli,
Biraz sendelemek lazım ki görünsün
sudan çıkarken.

Oyuncak bebek yaparken katillere karşı
gece için odanın ortasında,
onu yastıklarla destekliyorum, rahat
olmasın duruşunu değiştirmek istesin.
Onu yapmıyor.

Ağaçlardan ve çalılıklardan sonra
Yüz ve gövde, ten ve saçlar
en anlamlı olanlar.

Kış, krizantemlerinin iki yanındaki mumları
yakıyorum.
Parmaklarla saydığımı görüyorum ayları
parmaklar havada

Biliyorum senin ne saydığını
yakında ondan sözedersin.

Seni kapı yapan parmaklar
şimdi çok soyut bir işteler.

Kısa yıl, o kadar kısa ki yılın sonunda
kucağında üç aylık bir çocuk olacak,
ya da bir erkeğin hayatı gibi, yıl, ve şimdiden
ikinci kar
o daha onlara iz yapmadan yağdı.

Ölüm erkeğe aniden gelir. Kadın ölümüne
adım, adım yaklaşır, çocuklar yapar,
ve onun mutluluğu onlardan önce ölecek.
Çocuğu için ağladığında, ses ve vücut tektir.

Dedem, imparatordu, bildiğimiz gibi deli,
başkalarının yanında şiirler yazdı.
Savaş istiyorsunuz,
bu mümkündür.
Uygun adımlarla gidiyorsunuz
askerler gibi, histerikler, saldırıdan önce

Histeri o hiçbir zaman iyileşmeyen hastalıktır.
Histerik galiptir, asla pes etmez.
Konuşmam faydasız. Onun şiirini okuyacağım:

Sis öylesine yoğun ki köprüden su görünmüyor.
Çiçekler öfkelenmeye başlıyorlar
saçma bir şekilde
ölmeleri gerektiğinden

Ağaçlar, geceler azar azar biraz uzuyor,
öyle az ki farkedilmez bile.
Karanlık da ağaçlardaki hışırtıyı kesemez.
Yine de çocuk gibi hüzünlü
Senin sakince konuştuğun, bir şeyler sakladığın,
fakat onun bildiği.

Bu acımasız dünyada faydasız
yeniden doğmamayı dilemek bile

Kadınlardan duvara resimler olduğunda
erkeklerden gölgeler,
ağaçların altında yürüyen
aksilikleri tartışan-
Yeniden doğma, ölmeme, dirilme-
ağaçların gölgeleri yerde, kar üstünde çalılıktır.

Onlardan biri onu biçmek istiyor.
Öbürleri imkansız diyorlar.
o buna inanmıyor

Karanlıkta yürüdükleri her sefer, çatırtıdan
Korkuyorlar. olmuyor.

Kar yağışı sana hâlâ bir şeyler hatırlatıyorken
tam hatırlayamadığını sormaya cesaretin yok,
öyleki onu sana açıkca söylesem
anlayamazsın
seni sevdiğimi

Ve o odada hareket ediyor içinde bekleyen
sudan başka bir şey olmayan, hareket ediyor oda
aynalarla doluymuşcasına
bir şey denemek faydasız.
çünkü her yönde varolmak gerekiyor.
Tamamıyla sakinleşiyor, sanki aynaları yokmuş,
veya körmüşler gibi ya da bir masör.
Bakmadan kendini görmek istedi, ve bunu deneyebilirdi,
eğer bir tek ayna olsaydı.
Ve hava onun teninin bütün kokusunu
soldurmuş
farketmeden uyur gibi.

Sen uzun bir cümlesin
Kimse senden biçimli dizlerin yok diye söz edemez.
Hiç bunun beni ilgilendirdiğini söyledim mi?
Kimse söyleyemez bunun yatakta oturup
avucuna bir çekirge alarak
nerede bırakacağını bilmemek gibi olduğunu.

Ayakları çoraplarını tam doldurmuyor
denilebilecekler var.
Sen huzursuz ve hareketsiz oluyorsun.
Saçlarının duruşunu düzeltmiyorsun,
elin onu düzeltmek istese bile.
Sen bir şey duyuyorsun. Onu görüyorum.

MAYIS, EBEDİYEN...

1.
Açılmamış, açılmadan
yakılmış mektuplar
Durdur kötülüğü, deliliği
ve alçaklığı,
üç kızkardeş babalarının
kıskançlık olduğu, kapıda
basamaklarımda.

2.
Hiçbir şey planladığın gibi gitmiyor.
Her şey akıp gidiyor.
Hayatını tutamıyorsun
çünkü o bir kavga.
hayat tutamıyor seni,
beni ve asla tutamayacak
O fedaiyi çağırıyor
kısaca tutunmuş olan.

3.
Saygı, iyi bir isim
düzgün bir gurur.
İyi bir ismin fiyatı yok.
O sadece yitirilmek için,
Satın alınmak için değil.
Eğer o günün birinde satışa çıkarsa
değeri olmaz.

4.
Yaşlılık bahçeye giriyor.
Şimdi yenilgilerimi seyrediyorum,
soğuk bakışlarla.
basamaklar, kapılar ve yol diye.
Yeni şarap delirtir
Eski şarap bilgedir.
Biri burada yaşlanıyor
ve âmâ yürüyor
su birikintisinin yanında.

5.
Şiir mevsim değil
ne de hava
bir iklimdir.
Yer değildir manzara da
o her derde deva iktisat ve tarihtir.
bahçe içinde bir evde.
Bir tutkudur hayattan daha büyük
Taştan örüldü öyle ki bununla beraber
birçoğu onun örüldüğü taştan,
bir iz göstermez.
İzlerin hepsi görünürde,
taşları farklı bir bütün.

6.
Sömürge malları kahve, çay,
şeker, kakao, baharat,
meyveler ve üzümlerdir.
Sömürge gelişen ülke demek,
gelişmekse gasp ve soygunculuk
Gelişmek iyi bir sözcük, gelişir
Gelişen bir ülke gerçekten
Sömürgedir.
Gelişen şirketlerin isimleri
Boş, aptal.
Bir holdingin iki yüzü var
kâğıt inceliğinde yüz, yüze.
Holding kara el demek
Bir holdingin isimleri
Küstah, çirkin, hastadır.
Yavaşça, Sinsice ve Güvenlik
Yatırım şirketlerin isimleridir.
Finlandiya Merkez Bankası'nın adı Finlandiya
Merkez Bankası'dır.
Posta Bankası yeni bir isim alıyor.
Orada çalışacağım büyüdüğümde.
Mezun olunca, borsa komisyoncusu olacağım.
Borsa komisyoncusu bir aracıdır.
birbirince bilinmeyen iki insan.
birinden senetleri alıp öbürüne
satması için ödeme yapılan
Helsinki Borsasının bir komisyoncusu var.
Görünürde başkası yok.
Borsanın logosu çalındı.
Ondan çalınmadı onu o çaldı.
O kim? Hayır, Etik Kurulu değil.
Fakat o biri hariç bir tarafı herkes tanır
o öbür tarafca tanınmaz kalır, çünkü
o kendisidir.

o kendisi borsa komisyoncusu ve alıcı
ve satıcıdır.
ve suç oradadır ve kâr oradadır.
Ona Borsa denir, fakat henüz o
borsa değildir.
Bir borsa komisyoncusu Soyguncunun

Yerinden borsa yapmaya yetmez
Bu Doğu Avrupa mantığı haricinde
Orada yine de Moskova Borsasından
bir tane fazla komisyoncu var
Moskova'yla eşit miktarda başkan,
eşit miktarda konuşma olduğu gibi
Görüyorsun, o Soyguncu'nun Yeri.

7.
İnsan yazarken en sonunda
elindeki para ve yiyecek bitebilir.
Yayıncının mülkünü yitirme tehlikesi vardır.
O yüzden yayıncı deniliyor
masraflarını başkasına
ödetenlere.
Fakat yazarken farkedildiğinde
Soğuğun parmakları acıttığını
fırını ısıtmak unutulmuş
Eğer ellerde kuru odun varsa
Sonbahar akşamı hoşgeldi, sefa geldi.
O geliyor, beliriyor ateş
veya ruh gibi.
Şiir kuşaktan kuşağa geçiyor
maya gibi sığ ve küstah.

8. Herkeste saç yok
ve herkes kadın değil,
O yüzden kesilecek saç yok,
saç telleri, ne de kelin parlaklığı
Hayır onlar kadın değil,
ama erkek de değiller.

Oportunist tanrılardan doğma,
bir hünsa, kendine yararlı
her zaman.

Asalak konakçıdan daha uzun yaşar
Onlar Hitler'e ve Stalin'e hizmet ettiler,
fakat her ikisine de nasıl
eğildiler, niçin olmasın.

Onlar emekliliklerini kazanmışlar
ama mezarlarını değil
Hakim hümanist, cellat teknokrat
fakat bu suç tanımlanamaz.
Gereksiz hususta yanlış delil.
rüşvetli beyanlar rüşvetsiz ve
hediyesiz.
Birçok bakımdan yeteneksiz,
suçta her zaman olduğu gibi.

9.
En çok özlediklerim çember
ve kare
ve katerpiller izi, bir de günün kurları
fakat eğitim değil.
Bunun için seni kimse eğitmiyor, ne
ilk defa ne de son.
Çünkü o öğrenilemez o
ezberde olmalı
Bütün tatsızlıklar, tenin yolu gibi
gerçekleşiyor

Canım elveda demek istemiyor çünkü elveda
daima ve ebediyyen
görüşürüz demeye geliyor.
Kavramların büyük düzeni, o da
aptal ve fakir.
Ve herhalde hepsinden çok söylemeye
üşenilecek şey
Asla pazarlık edilemez.

10.
Ruh gücü ele geçirdiğinde, akıl
onu mirascı seçer,
bir çeşit çalgılı kutuyu taklit eder.
kendisi her zaman dinleyerek ve şaşıraak
öyleki bülbülün kaderine sahip
mekanik bir bülbül
onun keşfetmesi, tekrarlaması
uydurması lazım bütün sesleri

SEVDAM ÜRKTÜ

"yabancı ülkede yabancı olmak"

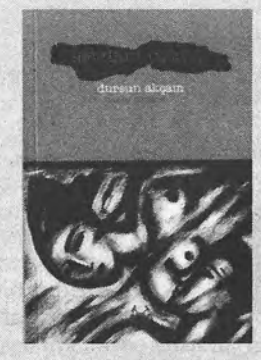

Dursun Akçam'ın diğer kitapları

Ölü Ekmeği (öykü)
Dağların Sultanı (roman)
Öğretmeni Kim Öptü ? (öyküler)
Haley (öykü)

Ali Püsküllüoğlu' nun şimdiye kadar yayınlanmış tüm şiirleri.

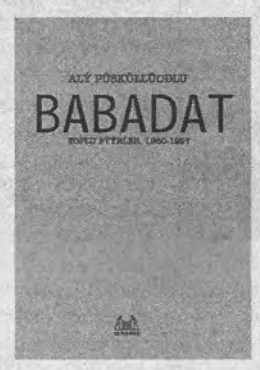

BABADAT
(1950 - 1997)

"KİM BİLECEK EY KALBİM, İNCE BİR SUDUR, USULCA AKAR ŞİİR."

arkadaş Yayınevi Mithatpaşa Cad. 28 A-C-D Yenişehir/ANKARA
Tel: (0 312) 434 46 24 Faks: (0 312) 435 60 57 e-posta: arkadas@arkadas.com.tr

YALÇIN YAYINLARI

AĞIT SÖYLEMEYİ BIRAKTIM

SILA SEZMEN

YALÇIN YAYINLARI

Olağanüstü duygu yüklü, kadın ağırlıklı, güzel, yaşamı yakalamış öyküler... Değişik değil, çok değişik öyküler... Okurken etkilenmemek elde değil. Şiirsel anlatıma, bazı öykülerde şiir de katılmış...

Biz yayın evi olarak sevdik, sizin de seveceğinizi umduğumuzdan bu öyküleri kitaplaştırdık.

(ÖYKÜLER – 350.000 TL.)

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Adres: Ankara Caddesi, No. 45 Güncer Han Kat 2
Cağaloğlu 34410 İSTANBUL Tel./faks: (0212) 519 31 35

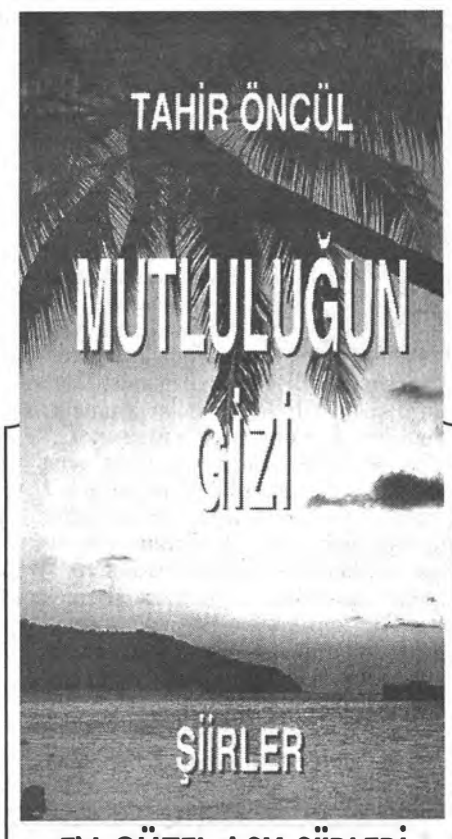

EN GÜZEL AŞK ŞİİRLERİ

MUTLULUĞUN GİZİ

Perakende fiyatı (KDV Dahil): 600.000.-- TL.

Toptan ve Perakende isteme adresi:

TAHİR ÖNCÜL
SIDEMARA MOTEL
Gül Sokak, Side-Antalya
Tel/Fax: 0 242 753 10 83
İstanbul İrtibat : (0216) 324 94 71

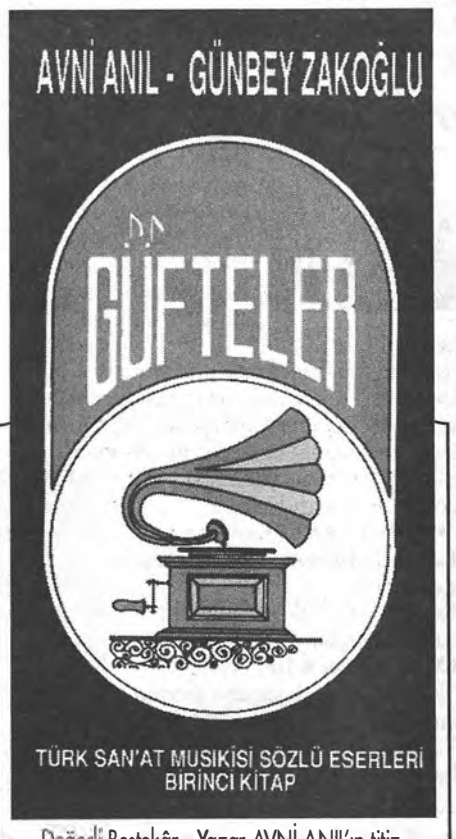

Değerli Bestekâr - Yazar AVNİ ANIL'ın titiz çalışmalarının ürünü, emin kaynaklardan derlenmiş **TÜRK SANAT MUSIKİSİ**'nde en çok sevilen 2500'e yakın bestenin sözleri

Acem makamından; Zavil makamına kadar tüm besteleri kapsayan, herbir cilt 450 sayfa GÜFTELER kitaplarının sonunda; güfte yazarlarının hayatları, sözlük bölümü ve fihrist bulunmaktadır.

1. ve 2. cilt = 2.000.000.- TL. (iki cildi)
(Özel hazırlanmış bez ciltlileri 3.000.000.- TL.)

* Toplu alımlarda indirim yapılır...

Garanti Bankası Taksim Şubesi Hesap No : 6200211/8

Toptan ve Perakende isteme adresi:

GÜNBEY ZAKOĞLU (Anadolu Basımevi)
Opera İşhanı D.11 Dünya Sağlık Sokak No: 43
Taksim-İstanbul
Tel: (0212) 292 02 05 Fax: (0212) 249 40 99

ÇOCUKLAR İÇİN KİTAPLAR

Hazırlayanlar: Aytül Akal❖ Aysel Gürmen❖ Ayla Çınaroğlu❖ **Çizimler:** Mustafa Delioğlu

Kızın Adı Candan, Nevra Bucak
Resimleyen: Nihat Örçal
Cem Yayınları
Okuma yaşı: 8-11

Sırlarla dolu eski bir ev ve bu evde korkunç cücelerle birlikte yaşayan bir cadı... Candan, gerçeğin hiç de böyle olmadığını, meraklı gözleri ve araştırmacı kişiliğiyle, kısa sürede anlayacaktır. Ama Candan bunu anlayana kadar, okurlar da bir solukta kitabın sonuna ulaşmış olacaklar... Yazar, öyküsüne mekân olarak, özellikle Burgaz Adası'nı seçmiş. Böylelikle, öykü içinde, küçük okurlarını Sait Faik'in bir müze haline getirilmiş olan evinde gezdirerek, değerli bir yazarımıza vefa borcunu ödüyor.

Tiyatro Oyunları (2), Ülker Köksal
Esin Yayınevi
Okuma ve uygulama yaşı: 8-12

Tiyatrosever çocuklar ve onları yönlendirecek öğretmenleri için yazılmış olan bu kitapta, 19 kısa oyun yer almakta. Oyunların özelliği, her birinin tarihte önemli bir yeri olan kişilerle ilgili olması. Eğlendirici ve öğretici olan bu oyunlarda Galileo Galilei'den Nasrettin Hoca'ya, Pinokyo'nun yaratıcısı Collodi'den, ilk kez balonla uçuşu gerçekleştiren Montgolfier kardeşlere kadar, kimler konuk olmuyor ki! Biraz düş gücü, biraz araştırmacı ruhu... Bu oyunları tüm çocuklar canlandırabilir.

Lastik Pabuçlar / Mihail Mihayloviç Zoşçenko
Resimleyen: Yıldız Aydemir,
Cem Yayınevi
Okuma yaşı: 8-10

"Bu yıl ben kırk yaşıma girdim çocuklar," diyerek başlıyor öykülerine yazar. Ve kırk yaşın olgunluğuyla, 5 yaşında başından geçen olayları sade bir dille anlatıyor. Yaramaz bir çocukla ablasının yaptıklarına karşı aldıkları cezaları üzülerek okurken, aslında bu yaşananların yaşam içinde nasıl bir ödüle dönüştüğünü görüyoruz. Her olaydan bir ders çıkarmasını bilen babanın yaramaz çocuklarına verdiği öğütler, her çağda, her çocuk için geçerli...

Şeftali Dede, Taçim Çiçek
Resimleyen: Oğuz Demir
Çınar Yayınları
Okuma yaşı: 8-11

Özgür, okumayı çok seven, 8-9 yaşlarında bir çocuk. Annesiyle birlikte, dedesini ve anneannesini görmeye köye gider. Özgür, köyde, annesinin neden o güne kadar köye gitmek istemediğini, Şeftali Dede adını taktığı ihtiyarın gerçek kimliğini, arkadaşının neden yumurta çaldığını öğrenmekle kalmayacak, köyün tek şeftali bahçesine dalıp heyecanlı bir serüven de yaşayacak. Özgür, yardımsever ve barışçıl kişiliğiyle, köyden ayrılırken, ardında onu çok seven dostlarını bırakacaktır.

İskambil Kâğıtlarının Esrarı, Jostein Gaarder
Türkçesi: Sabir Yücesoy
Pan Yayıncılık
Okuma yaşı: 14 üstü

Ayla Kutlu'nun "Kadın Destanı" adlı kitabını okuduğumda, yazarın kitapta yarattığı atmosferin etkisinden günlerce kurtulamamış, okumayı bıraktıktan sonra bile kendimi kitabın içinde yaşıyor hissetmiştim. Öylesine büyüleyici ve olağanüstü bir kitaptı ki, dönüp bir kez daha okumaktan kendimi alamamıştım. Ve işte şimdi... Yine olağanüstü bir kitapla karşılaşmış olmak, beni müthiş heyecanlandırdı. Kitapta sözü edilen parıldayan gazozdan içmiş gibiyim şu an. Sağ kolum geçmişi sorgularken, sol kolumda yaşadığım anın lezzeti yürüyor. Ayaklarım beni yeni oyunlara sürüklüyor. Parmaklarımda, güzel anılarım canlanıyor; burnumun ucu, göremediklerimi görüyor; saçlarımın her teli, yaşamla ilgili ayrı bir soru üretiyor. Ben kimim? Nereden geldim? Nereye gidiyorum? Kitap, felsefe üzerine konuşmaktan çok hoşlanan bir baba-oğul üzerine kurulu. Felsefenin, günlük yaşamımızın bir parçası olduğunun kesin bir kanıtı bu kitap. Kitap içinde masal, yaşam içinde oyun, dünya üzerinde bizler... Hangi masalı yaşadığımızı kim bilebilir?
Bu kitabı okumak için, en az 10 çocuk kitabı okuyacak zamanı verdiğime göre, kitap hakkında söz ederken de, her zamankinden daha uzun bir köşe ayırmamı son derece adil buluyorum. Kitaptan küçük alıntılarla, lezzetin ucundan tattırmak mümkün mü, bilmem. Deniyorum yalnızca:
* Bahçede bir Marslı'yla karşılaşmasan bile, bir gün kendi kendinle karşılaşabilirsin.
* Aslında 'doğaüstü' denen şeyden bu kadar çok bahsetmemiz, tuhaf bir körlükten geliyor: En esrarengiz olan şeyi göremiyoruz -yani bir dünyanın varolduğunu. Çoğu insan, koca bir bulmaca gibi gözümüzün önünde duran yaratılışla değil de, Marslılarla, uçan dairelerle ilgileniyor.
* Neden çoğu insan gördüklerine hiç şaşırmadan yeryüzünde öyle dolanır durur, biliyor musun? Çünkü dünya bir alışkanlık haline gelmiştir onlar için. Küçük çocuklarda açıkça görebilirsin bunu. Gördükleri şeylerden öyle etkilenirler ki, gözlerine inanamazlar. Onun için durmadan dört bir yanı gösterip karşılarına çıkan her şeyi sorarlar. Oysa biz yetişkinlerde farklı: Biz her şeyi defalarca görmüşüz zaten, gerçeklik artık olağan bir şey olmuş bizim için.
Jostein Gaarder'in, Sofi'nin Dünyası'ndan önce kaleme aldığı bu eserini, 14 yaşın üstündeki tüm gençlere ve yetişkinlere önerebiliriz. Böylece, belki de bizim alışkanlıktan sormayı unuttuğumuz soruları onlar sorar ve görünmeyenin adını görebilen birer joker olurlar, en büyük oyun olan, yaşam oyunu içinde.

Çocuğun Sesi

❖ **Hazırlayan:** Erdoğan Yılmaz❖

*** Ben büyüyorum.**
Yetişkin bir insan olma yolunda kişiliğimin temelleri atılıyor. Bana olumsuz göndermeler yaparak, beceriksiz, güçsüz, özgüvensiz ve içe dönük olmama yol açacak bir ayna tutmayın. Kafamda kendim hakkında olumsuz kalıplar yaratırsanız, yarın benden alacağınız sonucun da bundan farklı olmayacağını, biliyor musunuz? ❖

Ülker Köksal ile Tele-Röportaj

- Alo, Ülker Köksal?
- Buyrun efendim.
- İyi günler Ülker Hanım. Neden hep tiyatro oyunları yazdığınızı merak etmiştik.
- "Hep" değil, ama "çoğunlukla" tiyatro oyunu diyebiliriz. Tiyatroda yüzyüze bir buluşma var. Seyirci ile çok sıcak bir ilişki kurulabiliyor. Çok güzel bir paylaşma bu. Bunu çok seviyorum.
- Tiyatronun okunduğuna inanıyor musunuz?
- Son yıllarda okunuyor. Çok değil belki, ama giderek artan bir sayıda... Bu yüzden, oynanmak için değil, yalnızca okunmak için de kısa oyunlar yazmayı düşünüyorum.
- Düş Dünyasına Yolculuk adıyla da tanımlanan Tiyatro Oyunları (2) adlı kitabınızda, tarihî kişiliklerden yararlanmışsınız. Bunları tarih kitaplarını karıştırarak mı seçtiniz?
- Tarih kitapları, ansiklopediler, biyografiler, belgesel romanlar... Hepsinden yararlandım.
- Biz çocukluğumuzda ders kaynatmak için, sınıf gazetesi çıkartır, derslerde onu okurduk. Şimdi çocuklar bu oyunları oynayarak bir yandan ders kaynatır, bir yandan da ders yapmış olur, ne dersiniz?
- Hah ha! Çok doğru söylediniz. Arada ders kaynatmak da gerekir, çok hoş bir anıdır bunlar. Ancak bu oyunlar, dersi de aşan bir yarar sağlar çocuklara. Araştırarak, yaşayarak ve izleyerek öğrenirler.
- Oyunlarınız oynanırken izlemek nasıl bir duygu?
- Yarattığınız kişiliğin sahnede farklı bir yorumunu; ancak, somutlaşmış halini izlemek, çok güzel bir duygu. Yaratıcılığın tadına varmak ve bu duyguyu seyirciyle paylaşmak... Çok hoş gerçekten.
- Kaç kitabınız var?
- Çocuklar için tiyatro oyunları içeren 12 kitap ve 6 çocuk romanı. Yetişkinler için, 13 tiyatro eseri.
- Size yazmak isteyen çocuk okurlarınız için adresinizi verebilir misiniz?
- Elbette. Bana mektup gönderirlerse, zevkle cevap yazarım. Mesa Koru Sitesi, Papatya Blok, D/4 06530, Ankara.
- En son okuduğunuz kitap?
- Çocukluğumda okumuştum ama şimdi yeniden okudum: Mark Twain'den Çalınan Taç.
- Teşekkürler. ❖

ZİNCİR BULMACA

Bir harf yazılır her kutuya, her sözcük bir sonraki uzun kutuların sonunda biter. Her sözcük bir öncekine bağlıdır ve bir sonrakine. İşte ZİNCİR BULMACA oluşur böylece. ❖

15 gün önceki bulmacanın çözümü:
GAZETEMBELGESELENGELEŞTİRİY
ARIZAKKUMSAL

421. Sayıdan kazananlar:
Hazal Zabçı, Ece Güneş Erten, Çağdaş Uzun, Erin Ergin, Başak Kalfa, Ekin Veral, Ozan Özdilek, Nuri Çolakoğlu

Armağan Kitaplar:

Çözdükleri bulmacayı aşağıdaki adresimize gönderen veya fakslayan 14 yaşından küçük okurlar, bu sayfada tanıtımı yapılan kitaplardan kazanacaklar. Zarfın üstüne kendi adınızı, yaşınızı ve adresinizi yazmayı da unutmayın. Bulmacanın çözümü onbeş gün sonra.
Adresimiz: Cumhuriyet Kitap Çocuk Bölümü, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu -İstanbul
Faksımız: 0 212 513 85 95

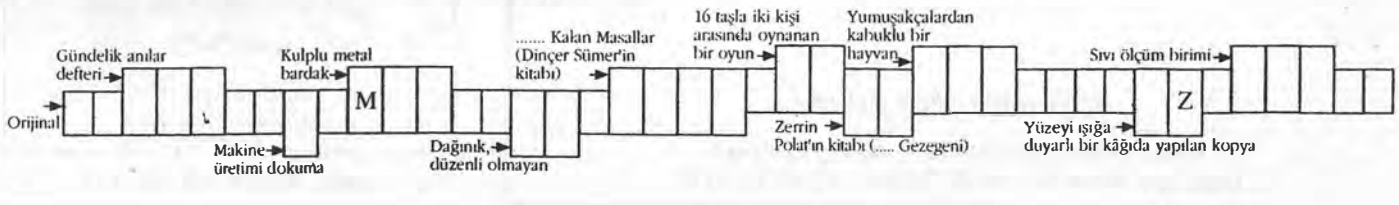

Vitrindekiler

Hiçbiryer'e Dönüş/ *Oya Baydar/ Can Yayınları/ 229 s.*

Yıl 1989. Berlin Duvarı yıkılır. Önce şaşkınlık, sonra kuşku, sonra korku, sonra çözülme, dağılma ve çökme. Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Yıllardır Türkiye'den uzakta, sürgünde yaşayan bir devrimcinin gözüyle, sosyalist blokun çöküş öncesi umutları ve çöküşten sonra sürgünden Türkiye'ye dönüşte yaşadığı şaşkınlıklar, acılar ve hüzünler. Aşktan ve devrimden konuşulan, uğruna her şeyin göze alındığı dönem çöküp yok olmuştur. Artık hiçbir şeye, hiçbir yere geri dönülemeyecektir. Bu dünyayı değiştirip, bir yeryüzü cenneti kurmayı hayal edenler, yenilmiş orduların yenik askerleri gibidirler. Oysa yıllar öncesinde '68 kuşağı olarak gençtiler, haklıydılar, umutluydular, âşıktılar. Henüz kuşku, ihanet, korku, dağlara, yaylalara çıkmamıştı. Devrim türküleri, fabrikalar, grevler, bildiriler, haklılığa ve zafere olan inanç doruklardaydı. Oya Baydar, bu son romanında, aşktan ve devrimden konuşuyor. Yıkılış öncesi umut ve aşk dolu gencecik insanların yıkılış sonrası çektiği acıları dile getiriyor. "Hiçbiryer'e Dönüş", bir dönüşün öyküsüdür. Dönülen her şeyin hiçbir şey, her kişinin hiç kimse, her yerin hiçbir yer olduğu bir dönüşün öyküsü.

Türkiye'de Medya ve Özdenetimi/ *Vedat Demir/ Cep Üniversitesi-İletişim Yayınları/ 142 s.*

Demokrasinin dördüncü büyük gücü olarak görülen, fakat belki de tümünden daha önemli olan medya bu gücü temel işlevlerini aşacak biçimde kullanmaktan kaçınmak konumundadır. Buna karşılık, kamusal bir görevi üstlenen medya bu görevini hakkıyla yerine getirebilmesi için geniş hak ve özgürlükleri de kulanabilmelidir. Demokrasi ve basın özgürlüğü arasında ortaya çıkan bu bağ, basın özgürlüğünü aynı zamanda aynı zamanda demokrasinin bir göstergesi durumuna getirmektedir. Kitapta ağırlıklı olarak, basın özgürlüğü kavramı, özdenetim sistemleri, ülkemiz basınının özdenetim kuruluşları (Türk Basın Birliği, Basın Şeref Divanı, Basın Konseyi) tarihçesi ve günümüz medyasının toplumu derinlemesine etkileyen uygulamaları (lotarya ve promosyon) incelenmekte ve sorunlara çözümler önerilmekte.

CIA Che'ye Karşı/ *Adys Cupull - Froilán González/ Çeviren: Nadiye R. Çobanoğlu/ Yar Yayınları/ 286 s.*

Che Guevara, 9 Ekim 1967'de, dokuz ay süren amansız bir takipten sonra, bir CIA ajanı tarafından öldürüldü. Öldürülüşünden otuz yıl sonra da,1968 kuşağının yine gözdesi, gençliğin yine kahramanı. Che ve yoldaşlarının, Bolivya dağlarında izlenmeleri, katledilmeleri ve olayın ardından doğan kargaşa, şimdiye dek, tüm ayrıntılarıyla anlatılmadı. Çalkantılarla, sıçramalarla dolu bir tarih bu. Medyanın yönlendirmesi, şantajı, işkence ve cinayetleriyle örülü, ilmik ilmik bir süreç. İtalyan yayıncı Fetrinelli, bu konuda yazmak istediği kitap için malzeme toplarken öldürüldü. Böylesi korkunç bir kıyım neyle açıklanabilir? Bu soruların yanıtı, yakıcı güncelliğini hâlâ koruyor. CIA Che'ye Karşı'da bu sorulara cevap aranıyor.

19. Yüzyıl Başlarında Avrupa Dengesi ve Nizam-ı Cedit Ordusu/ *Sipahi Çataltepe/ Göçebe Yayınları/ 296 s.*

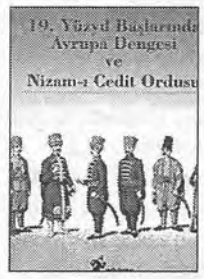

19. Yüzyıl Başlarında Avrupa Dengesi ve Nizam-ı Cedit Ordusu adlı yapıt, Osmanlı İmparatorluğu'nda önemli bir yeri olan III. Selim Döneminin Uluslararası ilişkilerini, Fransız Devrimini ve etkilerini, III. Selim'in reformlarını ve Nizam-ı Cedit Ordusu'nun kuruluşunu incelemekte. Kabakçı Olayı ile birlikte, III. Selim'in öldürülmesi ve yeniliklerin nasıl yok edildiğinin anlatıldığı kitapta; günümüzde de devam eden İslamcı-Batıcı, İlerici-Gerici tartışmalarının temeli olan olgular ve süreç değerlendirilmekte. Nizam-ı Cedit Ordusu'nun, hangi koşullarda hangi ihtiyaçtan doğduğu ve nasıl örgütlendiği araştırmacılara, tarihçilere, meraklılarına ilk defa birinci elden arşiv belgelerine dayanılarak sunuluyor.

İslamiyet ve Demokrasi/ *John L. Esposito, John O. Voll/ Çeviren: Ahmet Fethi/ Sarmal Yayınevi/ 320 s.*

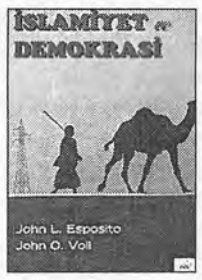

İslamiyet ve demokrasi birbiriyle çatışmakta mı? İslami hareketler "korsan demokrasiler" peşinde mi? İslam dünyasında hükümetler, İslamiyet ve demokrasisinin günümüzdeki birçok zıtlaşmanın nasıl üstesinden gelebiliyor? Küresel yeniden dirilme ve daha fazla siyasi katılım talepleri, soğuk savaş sonrası dönemin en önemli güçleri olmayı sürdürmekte. İslam dünyasında hükümetler ve İslami hareketler demokratikleşme ve sivil toplum konularıyla boğuşmakta. "İslamiyet ve Demokrasi", daha fazla katılım ve demokrasiye ilişkin sürmekte olan tartışmalarla doğrudan ilgili İslami kaynakları (inanç ve kuram) araştırmaktadır. "İslamiyet ve Demokrasi", İslamiyet ve demokratikleşmenin çok yüzlü ilişkisini yansıtmakta ve kaçınılmaz olarak 21. yüzyılın küresel politikasını etkileyecek dinsel dirilme ve demokratikleşmenin etkili güçlerine ışık tutmakta.

Soylu Kan/ *John Hawkes/ Çeviren:Alev Bulut Kerimoğlu/ 221 s.*

Çağdaş Amerikan edebiyatının en yetkin kalemlerinden olan John Hawkes, imgeleri büyük bir ustalıkla kullanan, müthiş bir anlatım ustası. Anlatımını renklerle, çarpıcı ayrıntılarla bezeyen, her kitabında ustalığının yeni renklerini, yeni derinliklerini ortaya koyan bir yazar. "Soylu Kan", vasisinin yaşamını ve ölümünü araştıran Michael'ın, cinselliğin gündüz düşü, sapkınlığın da bir kural olduğu, kadınlarla atların aynı erotik güce sahip bulunduğu bir dünyada yaptığı yolculuğu betimler. Michael yirmi sekiz yaşında bir moda fotoğrafçısıdır. Tutkusu atlar, kadınlar ve fotoğraf sanatıdır. Vasisi olan Van Fleet'in ailesi konusunda yaptığı araştırma sürerken geçmişi canlandırmak için başvurduğu fotoğraflar ve tablolar, bir ailenin cinsellik, yalanlar ve ihanet üzerine kurulu mirasını ortaya çıkarmasına yol açar. Soylu Kan, özyaşamöyküsü, tarih, erotika, alegori ve olağanüstü bir polisiyenin benzersiz bir bileşimi.

Aramızdaki Şey/ *Tomris Uyar/ Can Yayınları/ 93 s.*

Tomris Uyar, 1965'ten beri öykü yazıyor. "Aramızdaki Şey", yazarın onuncu öykü kitabı. Bu son kitabında da, -daha önce yazdığı öykülerde olduğu gibi- öykülerini sürükleyici konulara dayandırmıyor yazar.

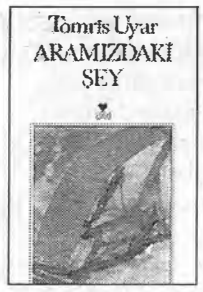

Günlük hayatın akışı içinden seçilip damıtılmış dupduru, sakin bir dünyanın olaycıklarıyla kuruyor öykülerini. Yine her zamanki gibi, alabildiğine yalın, süssüz bir anlatım; fazlalıklardan arındırılmış bir öyküleme, sıradanmış gibi gelen ama ustaca becerilmiş bir kurgu. Tomris Uyar, o bilinen öykü ustalığına yeni Tomris Uyar özellikleri ekliyor...

Aklım Nereye Gidiyor Ellerim Nereye/ *Çiğdem Anat/ Can Yayınları/ 139 s.*

Çiğdem Anat, bu kitabında, değişik bir anlatıcı olarak çıkıyor karşımıza. Biçim olarak alt alta gelmiş özgür dizelerden oluşan bir şiir gibi görünse de, anlatımında bir Edip Cansever kokusu duyulsa da, şiir değil bu kitaptakiler. Tam bir öykü ya da roman da diyemeyiz. Bir anlatı işte. Gündelik hayatın akışı içinde, gençliğin yaşadığı eylemler, gördüğü tepkiler. Daha güzel, daha yaşanır bir dünya için inançla yola koyulmanın sevinçleri, beklenmedik acıları, yanılgıları, öfkeleri. Ve değişmeyen, değiştirilemeyen bir toplumun katmanları arasında geçen gündelik umutsuzluklar, sıkıntılar, acılar, yanılgılar. Yine de yaşanası aşklar, aşkın getirdiği umulmadık acılar, yıkıntılar..." "Size, 'sonu nasıl bitecek acaba?' sorusunu sorduran bir hikâye anlatmıyorum," diyor Çiğdem Anat. Ve sürdürüyor sözlerini "Rüzgârın şapkası vardı/ gözlük takardı/ hep aklına göre esti/ ama akılsız dendi./ Rüzgâr mısınız?/ Değilseniz, nesiniz?/ Aklınızla elleriniz/ aynı yere mi uzanıyor?/ Aklınız uzağa gidiyor/ elleriniz burada mı duruyor? Neden?"

Popüler Türk Solu Sözlüğü/ *İnönü Alpat/ Mayıs Yayınları/ 382 s.*

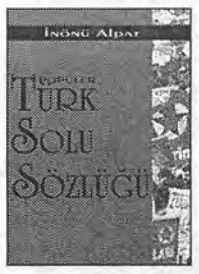

İnönü Alpat, 1900'lerin başından bugüne, çeşitli düzeylerde siyasal yaşamda etkili olmuş örgüt, grup ve kişileri; -Türkiye solunun özellikle 1970'li yıllarda kullandığı- sözcük, terim, kavram, slogan ve günlük polemiklerde sıkça karşılaşılan kalıplaşmış sözleri, tarihin tozlu raflarından olarak, yeniden gün ışığına çıkarıyor. Alpat, kah alaycı, kah ciddi, ama her satırı titizlikle hazırlanan bu yeni kitabını solun tarihini merak eden okurlara sunuyor.

Nüzüllü Şiirler/ *Mim Kaf Agayef/ Yapı Kredi Yayınları/ 54 s.*

Tarihçi ve 'siyasi' Ahmet Ağaoğlu'nun torunu, yazar ve 'siyasi' Samet Ağaoğlu'nun oğlu, sanatçı ve 'siyasi' Tektaş Ağaoğlu'nun kardeşi Mim Kaf Agayef, bu üç figürün altında ezilmek yerine çizgidışına çıkmayı tercih etti: Türkiye'nin ilk 'komün'ünü kurup yaşattıktan sonra kültür dünyasına girdi. Ağaoğlu Yayınları ile başlayan Don Kişotluğunu Yazko'yu dünyaya getirerek sürdürdü, ardından Bilsak'ı devreye soktu. Çeyrek yüzyılı aşkın süren kültür etkinliklerinden geri çekilince, birden Adam Sanat'ta peşpeşe şiir yayımlamaya başladı. "Nüzüllü Şiirler" acının, korkunun, bitmeyen hasretin vedoğmak ve ölmek arasındaki her şeyin anlamsızlığının şiirleri.

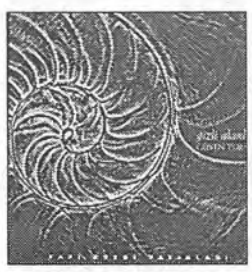

Gizli Alanlar/ *Güven Turan/ Yapı Kredi Yayınları/ 58 s.*

Güven Turan 1962'den beri yayımlıyor şiirlerini -YKY'den 1995 yılında çıkan Toplu Şiirler'de haritası çıkartılan şiir dünyasına yaptığı son ekleme olan "Gizli Alanlar" da kitapçı

raflarındaki yerini aldı. Turan'ın bu kitapta daha "özel" bir sesle konuştuğu görülüyor- şair şiirinin öznesi rolünü yüklenmeye, kendiyle şiiri arasındaki estetik mesafeyi azaltmaya kararlı. Dolayısıyla adı üstünde bu kitabın- bir "alan gizleme" ustası olan Güven Turan, yalnız yatanların yalnız kalktığı bir dünyada, tutkunun duyularını arıyor.

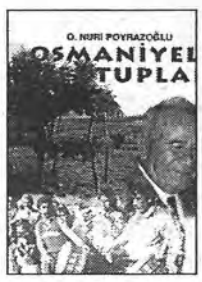

Osmaniyeli Mektuplar/ *O. Nuri Poyrazoğlu/ Ürün Yayınları/ 119 s.*
O. Nuri Poyrazoğlu, değişik meslek ve sanat dergilerinde eğitim, eğitim yöntemi, dil ve sanat konularında yazılar yazmakta; kitap değerlendirmeleri yapmaktadır. Bu kez de mektuplara dayanarak yaptığı bir incelemeyle karşımıza çıkan yazar; yakın arkadaşı Öğretmen Coşkun Seyhanlı'yla 30 yıl süreyle mektuplaştığını, böylece elinde 500 sayfalık bir mektuplar dosyası oluştuğunu belirttikten sonra şöyle diyor: "Bu mektuplar, özel oluşunun ötesinde Osmaniye ve yöresine özgü, kolay kolay derlenemeyecek halkbilimsel ve dilbilimsel "malzemeler de içermektedir. Neler var bu malzemelerin içinde? Neler yok ki... Yer yer alaylı, kimi kez iğneleyici bir dille yazılmış Osmaniye ve yöresiyle ilgili yerel sözcükler, deyimler, kalıplaşmış söyleşiler var. Fıkralar, ağıtlar, şiirler, destan parçaları var. Osmaniye ve çevresinin değişik mevsimlerde görünümleri var. Kısacası otuyla çöpüyle, kurduyla kuşuyla, Türkmeniyle yörüğüyle, köylüsüyle kentlisiyle tüm Osmaniye, tüm Çukurova var."

Sendikalar Kimin Örgütü?/ *Yüksel Işık/ Öteki Yayınevi/ 159 s.*
Ne olmuştur da emekçilerin özörgütü olarak tanımlanan sendikalar, sistemin herhangi bir ideolojik aygıtına dönüşmüştür? Sermayeyi sosyal bir devlet konusunda uzlaşmaya zorlayan ve bir dönem "altın çağ"ını yaşayan sendikalar, ne olmuştur da, üyeleri için bir ideolojik hapishaneye dönüşmüşlerdir? Kitlelerin özörgütü olma vasfıyla bütün diğer örgütlenmelerden farklılık arzeden ve bu özelliğiyle demokrasinin kaleleri olması gereken sendikalar, nasıl olmuş da, demokrasiyi yalnızca biçimsel olarak uygulayan herhangi bir anti demokratik kurum gibi işler hale dönüşmüşlerdir? Sendikal örgütlenmeler ve çalışma yaşamı konusunda araştırma ve incelemeleriyle tanınan yazar Yüksel Işık, "Sendikalar Kimin Örgütü?" adlı çalışmasıyla bütün bu sorulara yanıt arıyor ve kitaba önsöz yazan Fikret Başkaya'nın ifadesiyle "Yüksel Işık sadece yozlaşmanın nedenlerini tahlil etmekle yetinmiyor, işçi sınıfının kendisine biçilen ve giydirilen deligömleğini nasıl yırtıp atabileceğine ilişkin görüşler de ortaya koyuyor." Giderek işlevsizleştiği iddia edilen sendikal hareket alanında tartışma yaratacak bir kitap.

Kimlik -Topluluk/Kültür/Farklılık/ *J.Rutherford, A. Stuart, K. Mercer, P. Parmar, H. Bhabha, S. Hall, J. Weekes, L. Young/ Sarmal Yayınevi/ 192 s.*

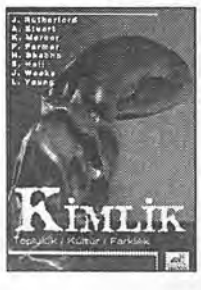

Kimlik ve farklılık sorununu değişik açılardan ele alan Kimlik, ülkemizde sürmekte olan birçok tartışmaya -Yeni Sol, yeni demokratik hareketler, Yeni Sağ, ırkçılık, vb.- ışık tutacak çalışmaların derlemesidir: Bugünlerde herkes "kimlik" üzerine konuşmak istiyor. Çağdaş politikanın bir anahtar sözcüğü olarak kimlik o denli değişik çağrışımlar yüklenmiştir ki, bazen insanların aynı şeyden dahi söz etmedikleri apaçık ortaya çıkıveriyor. En azından bir şey açık -kimlik, ancak bunalımda olduğu zaman, sabit, tutarlı ve dengeli olduğu varsayılan bir şeyin yerini kuşku ve belirsizlik süreci aldığı zaman, sorun haline gelmemektedir. Bu açıdan bakıldığında, kimlik üzerine konuşma hevesi çağdaş politikaların postmodern açmazının bir belirtisidir. Kesinliğin yok edilmesi anlamında kullanabileceğimiz farklılık sözcüğü bir değişim, dönüşüm ve melezleşme deneyimi simgeler. Değişime eşlik eden bütün o tamamlayıcı korkuların, endişelerin, karmaşaların ve tartışmaların odak noktası olarak hareket ettiği için rağbet görür. Ama kültürel politikaya bir yaklaşım biçimi olarak da neler olduğunu anlamamıza yardımcı olur: Bir kuram, politika, kültürel deneyim ve kimlik çeşitliliğini yeni ittifaklar ve akımlar içinde bir araya getirerek yeni uygulamalar ve diller için başlangıç noktası olabilir.

İslam ve Çatışma Miti/ *Fred Halliday/ Çeviren: Umut Özkırımlı - Gülberk Koç/ Sarmal Yayınevi/ 279 s.*

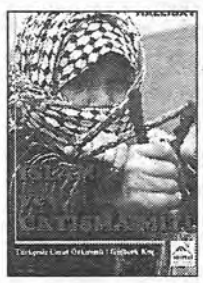

Ortadoğu'da Arap-İsrail barış süreci çökmek üzere. Körfez'de Saddam hâlâ iktidarda ve Arap ya da Kürt ayırt etmeksizin halkını ezmeyi sürdürüyor. İran'da Hatemi'nin kısmen liberal başkanlığı tutucu grupların tehdidi altında. Avrupa Birliği Türkiye'nin başvurusuna kapısını hemen hemen kapattı. Türkiye de dahil pek çok bölge ülkesinde dini programları benimseyen partiler bir eylem atağı içinde; geri plana çekilenler ise yeni saldırı planları yapmakta. Kısaca Ortadoğu pek çok açıdan oldukça hassas, hatta tehlikeli bir belirsizlik içinde. Tüm bu olgular, Sosyalist Blok'un çöküşü ve Ortadoğu'da militan İslamcı hareketlerin yükselmesiyle birlikte geleceğe Batı ile İslam arasındaki çatışmanın damgasını vuracağı düşüncesini doğurdu. Kimi Batılı düşünür ve siyasetçilerin "uygarlıkların çatışması" inancından çok, militan İslamcı hareketin Batı karşıtı retoriğine uzanan süreç, çatışma düşüncesinin eleştirilmeksizin ve yaygın bir şekilde kabulüne yol açıyor. Konunun, özellikle de bölgenin dünyada önde gelen uzmanlarından Fred Halliday, bu yapıtında Ortadoğulu ve Müslüman devletlerle Batı arasında kaçınılmaz ve tarih-aşırı bir çatışmanın varlığını savunan yaygın görüşün Batı ve Ortadoğu arasındaki ilişkiyi basitleştirdiğini ileri sürüyor.

Daha İyisi Saksofon - Seçme Şiirler/ *Ernst Jandl/ Çeviren: Tevfik Turan/ Yapı Kredi Yayınları/ 239 s.*

Ernst Jandl, 1925 yılında Viyana'da doğdu. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Alman ve İngiliz Dili ve Edebiyatı okuyan ve uzun yıllar lise edebiyat öğretmenliği yapan Jandl, şiir yazmaya 1952 yılında başladı. 1954 yılında, hayatını paylaşacağı Avusturyalı şair Friederike Mayröcker ile tanıştı ve onunla pek çok yapıta ortaklaşa imza attı. Jandl, kendi adıyla özdeşleşen "ses şiirleri"yle ünlenmiştir. Bu şiir -adı üstünde- çoğu kez seslerden oluşur ve sınırları bizim dışımızda belirlenmiş olan dilin olanaklarını, biçimsel olarak da görülebilen iniş ve çıkışlarla, yayılma ve indirgemelerle sonuna kadar zorlar. Bu, Jandl'ın dilin baskıcı dizgesine karşı takındığı eleştirel tutumdan kaynaklanır. Yazınsal yaşamının bir döneminde Viyana Grubu ve somut şiir akımlarına yakınlaşan, ancak kendi özgünlüğünü her zaman hissettiren şairin Daha İyisi Saksofon adı altında bir araya getirilen seçme şiirlerini Türkçe'ye Tevfik Turan kazandırmış.

İffet - Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı?/ *Hüseyin Rahmi Gürpınar/ Özgür Yayınları/ 357 s.*

H. Rahmi Gürpınar, "İffet" ve "Dünyanın Mihveri Kadın mı, Para mı?" adlı romanlarında aşk, namus ve açlık konularını irdeliyor. İlkinin kahramanı İffet, açlıkla namus arasında bocaladıktan sonra ölümü yeğlerken; ikincisinin "akıllılar, akılsızlar zararına yaşarlar" felsefesini güden kahramanı Edip Münir, namusunu zenginlikle değişerek amacına ulaşıyor. Siz olsanız hangisinin yolunu yeğlerdiniz? Yazarın hem duygulandıran hem de öğreten iki önemli yapıtı .

Alfabetika/ *İshak Reyna/ Yapı Kredi Yayınları/ 80 s.*

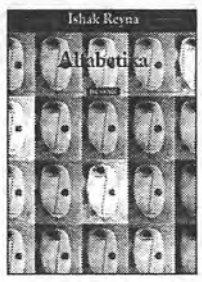

İnsanı harf ve alfabe yapan bir yaratık olarak tanımlamak mümkün mü? İshak Reyna, Alfabetika adlı küçümen kitabında bu soruya olumlu bir yanıt veriyor açıkça: Dahası, harflerin yalnızca ses değerlerinden ibaret olmadığını da iddia ediyor ve gösteriyor. A'dan Z'ye bir portre kataloğu ile ortaya çıkan yazar, büyük ve küçük harflerin kişiliklerini de ayrıştırarak harfleri betimliyor, dilin bu temel yapı taşlarına daha yakından bakıyor ve zenginliklerini sergiliyor. Bununla da yetinmiyor Reyna -kitabın ikinci bölümünde yer alan seçkide, Çetin Altan'dan Apollinaire'e, Sevim Burak'tan E.E. Cummings'e, Albrecht Dürer'den Vladimir Nabokov'a, Georges Perec'ten Guseppe Ungaretti'ye harflere "kafasını takmış" yazar ve sanatçıların konuya ilişkin yazıp çizdikleri okuyucunun dikkatine sunuyor. Alfabetika, bir tür poetika betiği: Hurufattan hâlâ şifa umanlar.

Buğuevi/ *Özen Yula/ İletişim Yayınları/ 106 s.*

Giden de kalan da kaybetmiştir. Ya ikimiz de gitmeliydik. Ya da kalmalıydık... ikimiz de... Başka şehirlerde yaşlanacağız besbelli. Puslu bir boşluğun içinde nereye gidebileceğimizi bilmeden. Uzak şehirlerden, memleketlerden, kıtalardan haberler bekleyeceğiz. Günden güne artacak ölülerimizin sayısı. Göremediklerimiz için başka türlü üzüleceğiz, dönemeyenler için... Bildiğim bir şey varsa, o da, derin uykularda avunacağımızdır. Uyku kokusunda helmelenecek bütün o uzak şehirler, memleketler, kıtalar, hatta ölümler. Yürek insafsızdır, yaşlanmayacak. Sırf bunun için Tanrı bana yürek unutkanlığı versin, sana da huzur?

Kadın ve Eşitlik/ *J. Mitchel - A. Oakley/ Çeviren: Fatmagül Berktay/ Pencere Yayınları/ 228 s.*

"Yüreğimden aklıma çılgınca bir dilek yükseldi ve kaba bir kahkahaya neden olacak olsa bile, onu bastırmaya niyetim yok: Toplumdaki cinsiyet farkının ortadan kalktığını -cinslere özgü davranışı aşkın uyandırışı dışında- görmeyi içtenlikle istiyorum" diyordu 18. yüzyıl sonunun feminist öncüsü Mary Wolstonecraft. Bu kitapta yer alan tarihsel ve sosyolojik incelemeler, aradan geçen onca yılda, Batı dünyasının kaydettiği tüm ilerlemelere rağmen, erkekler karşısında kadınların göreli durumunda köklü bir değişiklik olmadığını gösteriyor. Liberal demokrasi, kadınlar üzerindeki baskıyı olsun, bu baskıya karşı tepkileri olsun, inceltmiş ve daha karmaşık hale getirmiştir. Dolayısıyla kadın hareketinin asıl büyük mücadeleleri, henüz önünde uzanıyor.

Meyyâle/ *Hıfzı Topuz/ Remzi Kitabevi/ 224 s.*

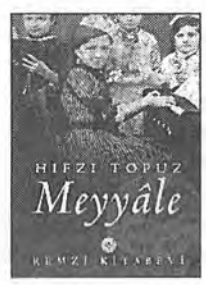

Hıfzı Topuz'un , çeşitli belgelerden, sandıklarda saklanan aile mektuplarından ve Pertevniyal Valide Sultan'ın 1880'lerde dikte ederek yazdırdığı "Sergüzeştnâme"sinden yola çıkarak kaleme aldığı bu tarihsel romanda,ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü sırasında yaşanmış bazı olaylar anlatılıyor.Pertevniyal Valide Sultan'ın 117 yıl boyunca gizli kalan ve Hıfzı Topuz tarafından ortaya çıkarılan anıları, o dönemin siyasi entrikalarını,Abdülaziz'in devrilmesi ve intiharını, Abdülhamit dönemindeki günümüzü aratmayan yolsuzlukları, baskı ve işkenceleri, yargısız infazları, şeriatçıların devrimlere ve Batılı eğitime karşı direnişlerini aydınlatıyor. ■

KİTAP ÖDÜLLÜ BULMACA

İLKER MUMCUOĞLU

1 G	2 B	3 K	■	4 D	5 J	6 A	7 I	8 B	■	9 E	10 I
11 F	12 M	13 A	14 I	15 E	16 D	17 K	■	18 E	19 A	20 D	21 M
22 D	23 A	24 C	■	25 L	26 K	27 N	28 A	29 E	30 I	31 D	32 K
■	33 C	34 I	35 A	36 A	37 K	■	38 K	39 C	40 E	■	41 L
42 A	43 E	44 I	45 D	46 G	47 K	■	48 E	49 E	50 K	■	51 F
52 B	53 A	54 H	■	55 D	56 E	57 C	58 C	59 A	60 H	61 A	62 A
■	63 N	64 D	65 C	■	66 G	67 E	68 E	■	69 A	70 A	71 M
72 D	■	73 K	74 E	75 I	76 J	77 F	78 C	79 H	80 I	81 A	82 L

Önce aşağıda tanımları verilen sözcükleri bulmaya çalışın ve her bir harfi bir yatay çizgi üzerine gelecek biçimde yazın. Sonra çizgilerin altlarındaki sayılara göre bu harfleri bulmacadaki aynı sayılı karelere aktarın. (Kara kareler iki sözcük arasını gösterir. Bir satırın sonunda kara kare yoksa, bu, sözcüğün alttaki satırın başına sarktığını gösterir).

ADI, SOYADI:.....

ADRESİ: .....

.....

Bulmaca tamamlanınca, sorulan tanımların karşılığı olan sözcüklerin ilk harfleri yukarıdan aşağıya doğru bir şiir kitabının adını oluşturacak; bulmaca karelerindeyse, aynı şiir kitabından alıntı ve şairin adı ortaya çıkacaktır. Dikkat: Şairin adı soyadı arasında siyah nokta konmamıştır.

Tanımlar ve sözcükleriniz:

A. En son "Gül ve Telve" adlı şiir kitabını yayımlayan şair.

60 70 53 6 42 23

36 59 81 62 28 19 35 61 13

B. Harold Pinter'in yazdığı ilk oyun.

52 2 8

C. "... Göle" ("Modern Mahrem"in yazarı).

39 58 57 33 78 24 65

D. "Turpları sen yıka Seyfi aşkı da ben böleyim/ böğrümü ben deşeyim sen de bilet kesersin/ dur bir elif çekeyim kalan rakıya/ elvahperest Aliye Berger de görsün/ ölmeden önceki yüzüyle de Danyal Topatan/ esrara meyledenlerin sonuncusu gibi kalsın" dizelerinin de yer aldığı, Hulki Aktunç'un şiir kitabı.

20 16 31 45 22 4 64 55 72

E. "Kanat Operasyonu", "Çevik Kuvvet" ve "Texas Malatya" adlı kitapları da olan gazeteci-yazar.

74 43 40 18

48 49 29 15 56 9 67 68

F. Güney Cezayir'de bir dağ sırası.

11 77 51

G. "Bütün mezarlığa sinmişti bir taravet-i ..." (Tevfik Fikret).

66 1 46

H. Dos Passos'un, "42. Enlem", "1919" ve "The Big Money"den oluşan roman üçlemesi.

54 60 79

I. Nâzım Hikmet'in bir oyunu.

80 30 34 44 7 14 75 10

J. Uzaklık anlatan sözcük.

76 5

K. Metin Kaçan'ın romanı.

3 26 32 17 37 38 73 47 50

L. Ayrık, kural dışı, müstesna.

41 25 82

M. Kaz, kedi, yılan vb.'nin çıkardığı ses.

21 12 71

N. "Saki getir ...-i erguvani / Yaktı beni ateş-i civani" (Şeyh Galip)

27 63

421. sayının çözümü:

A. Mabeyinci, B. İyi, C. Cebir, D. Hürriyet, E. Erör, F. Leşçil, G. Dostlukların Son Günü, H. Erberk, J. Gorz, J. Uagadugu, K. Yergisel

Şiir:
"Yorgunluk Nadas Yas götürür bizi
'Her şey' geri geliyordu bir seter gibi
Çocukların cümlelerine"

421. sayımızdan kitap kazananlar:

İstanbul'dan: Gül Tektürk, Ahmet Şensoy, Özcan Aydın, *Ankara'dan:* V. Renan Durakoğlu, Habibe Bayındır, *İzmir'den:* Alper Altürk, Onur İnal, *Balıkesir'den:* Mustafa Yılmaz, Güliz Meşeli, *Antalya'dan:* Ayşe Yücel, Mustafa Bodur, *Uşak'tan:* Uğur Kaplan, *Akhisar'dan:* Rıdvan Kaçar, *Niğde'den:* Onur Yılmaz, *Kırşehir'den:* Tolga Volkan, *Mersin'den:* Hamit Belli, *Muğla'dan:* Mehmet Murat Tan, *Çanakkale'den:* Nejla Sakaltaş, *Konya'dan:* Mustafa Gözüaçık, *Edirne'den:* İlker Tekel, *Denizli'den:* Ünal Çakal, *Çorlu'dan:* Yusuf Gündeş, *Adana'dan:* Ali Akif Saydam, *Sinop'tan:* Ahmet Karaman, *Bolu'dan:* İsmail Tanık.

YALÇIN YAYINLARI

TÜRKİYE SENİNLE GURUR DUYUYOR

HAYRETTİN BULUT

YALÇIN YAYINLARI

TÜRKİYE'NİN SON YILLARDA EN ÇOK DUYDUĞU GURUR BU KİTAPTA (!)

TÜRKİYE'NİN GURUR DUYACAĞI KİTABI, YALÇIN YAYINLARI GURURLA SUNAR (!)

(MİZAH KİTABI) 450.000 TL.

HAYRETTİN BULUT'UN YAYIN EVİMİZDE ÇIKAN DİĞER KİTAPLARI :

- **DEMİREL'İN HİKAYESİ** (3. BASIM) (TÜKENDİ)
- **BİNAENALEYH HATIRATIMDIR** (MİZAH KİTABI) 400.000 TL.
- **DEVLETE ÇARPAN KAMYON** (MİZAH KİTABI) 600.000 TL.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Adres: Ankara Caddesi, No. 45 Güncer Han Kat 2
Cağaloğlu 34410 İSTANBUL Tel./faks: (0212) 519 31 35

GELENEK'ten...

ÇIKTI!

"Çözülüşün ekonomik nedenlere dayandığı iddialarını artık tamamen bir kenara atmak gerekiyor. Sovyetler'de karşı devrim ideolojik mücadeledeki geriye çekilme ve siyasetsizlik sayesinde boy atmış ve sonuca ulaşmıştır. Bu sonuçta Stalin'in sorumluluğu ise daha çok tartışılacaktır.
...Ve Stalin'li Sovyetler Birliği, kaderi yıkılmak olan bir ülke değildi.
Bu nedenle Yosif Visaryonoviç, hala "son kadehlerin şerefine kalktığı bir lider" olmayı beceriyor..."

ÇIKTI!

"Ne yapmalı" sorusuna 90 yılı aşkın bir süredir "Ne Yapmalı" diye cevap verenlerin karşılaştıkları bir dizi sorun ve değerlendirmeyi bekleyen deney birikimi bu kitabın kalkış noktasını oluşturuyor.
...Bu hesaplaşmadaki başarı, "Ne Yapmalı"cıların yeni bir yüzyıla girerken gereken teorik cesareti göstermesiyle gelecektir. Kamburumuz yok ve sosyalizmin; devrimin geleceği, "Ne Yapmalı"cılardadır.

ÇIKTI!

GELENEK 56
İktidardan Kaçış / Cemal Hekimoğlu
Komünistlerin Manifestosu Var / Dünya Armağan
Dinci Gericilik Kıskacında İşçi Sınıfı / Uğur İşlek
Kıbrıs'ta "Kıbrıs"lı Bir Politika İçin / Emin Sarp
Lenin'in Emperyalizm'i ve Sosyalizm'deki Ayrışma / David Yaffee

Dünya Yayıncılık Tel: 0 216. 414 51 50

DİYARBAKIR URARTI KİTAPEVİ KÜLTÜR ŞENLİĞİ

URARTU

KELEPİR
UCUZ DEĞİL, ÇOK UCUZ KİTAP!

İMZA GÜNLERİ

ÖNER YAĞCI

KARDELEN
1986 AKADEMİ KİTAPEVİ BAŞARI ÖDÜLÜ
(11. BASKI)

TURNALAR
1986 MADARALI ROMAN ÖDÜLÜ
(10. BASKI)

GÖKYÜZÜNE AKAN IRMAK
(7. BASKI)

YEDİVEREN
(2. BASKI)

TARİH SAAT
28.03.1998 15.00-18.00

OFİS VERGİ DAİRESİ KARŞISI
EKİNCİLER CAĞDESİ
GÜLDAMLASI APT.
KAT: 1, NO: 1 DİYARBAKIR
TEL.-FAKS: 223 21 10

A'dan Z'ye Sanat Dünyası birarada...

Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı'nın
15 yıl süren titiz çalışmalarıyla ortaya çıkarılan
ve Yapı-Endüstri Merkezi tarafından yayımlanan
Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi,
özel tasarlanmış kutusu içinde,
20.5 x 28.5 cm boyutlarında,
selofan şömiz kapaklı, üç bez cilt, 2044 sayfa.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi,
Sanat Dünyası'nı,
alfabetik biçimde biraraya getiriyor.
Yapıtlar, akımlar, sanatçılar...
Ansiklopedi, resim, heykel
ve mimarlık dallarının yanı sıra,
endüstri tasarımı, grafik, karikatür, fotoğrafçılık,
Geleneksel Türk Sanatları, seramik, tiyatro
gibi konuların da içinde olduğu 4400 maddelik
vazgeçilmez bir başvuru kaynağı niteliğini taşıyor.

Sanatseverler için, herkes için...

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi ile
Sanat Dünyası'nın kapıları
sonuna dek açılacak.

Seçkin kitapçılarda

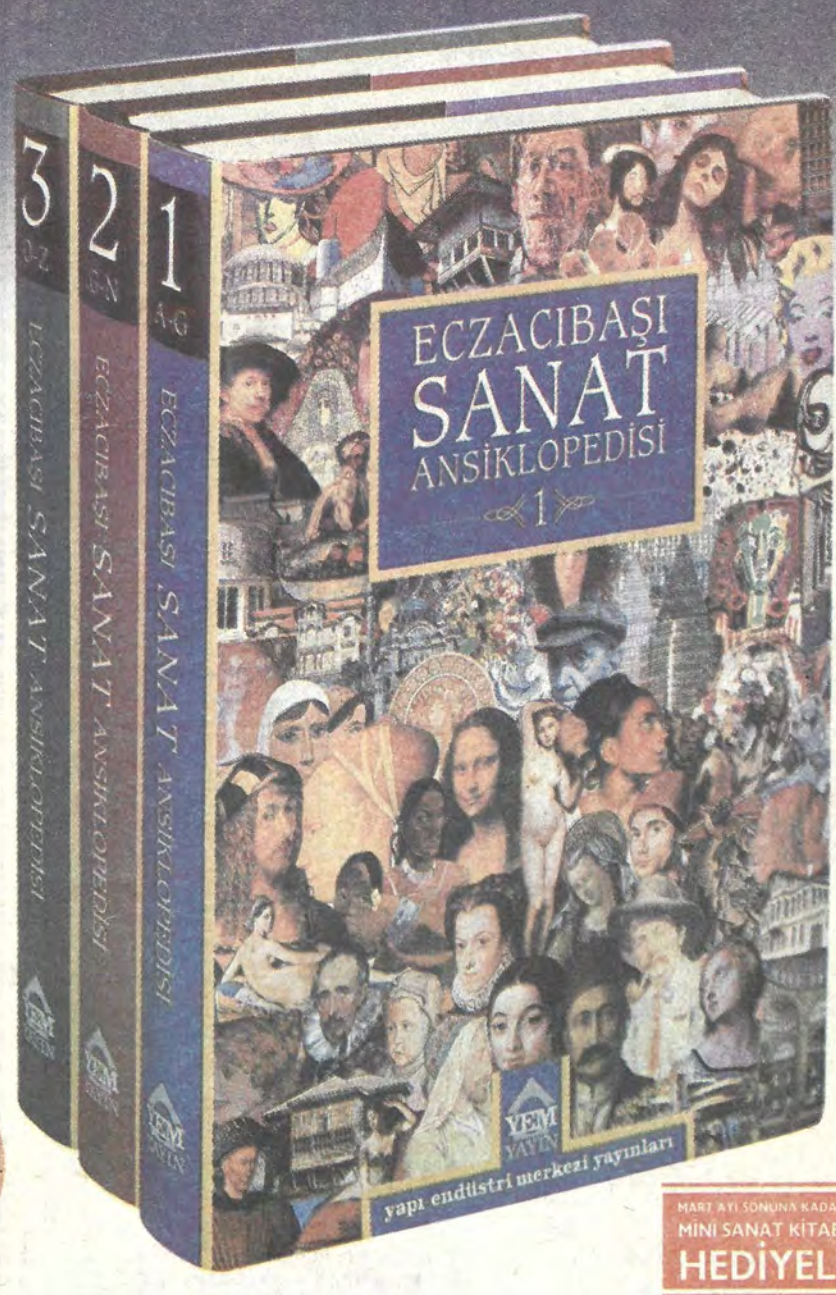

MART AYI SONUNA KADAR
MİNİ SANAT KİTABI
HEDİYELİ

ECZACIBAŞI SANAT ANSİKLOPEDİSİ çıktı.

Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları
Cumhuriyet Cad. 329, Harbiye 80230 İstanbul
Tel : (0212) 247 41 85 (pbx)
Faks : (0212) 241 11 01

YAPI-ENDÜSTRİ MERKEZİ YAYINLARI